
Quota tributària i deduccions

PID_00258002

Ana María Delgado García
Rafael Oliver Cuello

Ana María Delgado García

Doctora en Dret. Catedràtica de Dret financer i tributari. Universitat Oberta de Catalunya.

Rafael Oliver Cuello

Doctor en Dret. Catedràtic de Dret financer i tributari. ESERP Business & Law School.

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Mínim personal i familiar	7
1.1. Tècnica d'aplicació	8
1.2. Normes comunes	9
1.3. Classes de mínims	11
1.3.1. Mínim del contribuent	11
1.3.2. Mínim per descendents	12
1.3.3. Mínim per ascendents	14
1.3.4. Mínim per discapacitat	15
2. Gravamen estatal	18
2.1. Escala general i quota íntegra estatal	18
2.2. Deduccions i quota líquida estatal	25
3. Gravamen autonòmic	31
3.1. Escala i quota íntegra autonòmiques	33
3.2. Deduccions i quota líquida autonòmica	34
4. Quota diferencial	36
Activitats	43
Exercicis d'autoavaluació	43
Solucionari	45

Introducció

Aquest quart mòdul de l'assignatura de l'impost sobre la renda de les persones físiques es dedica a la quota tributària i les deduccions. En un primer moment, s'analitzen les normes relatives a l'adequació de l'impost a les circumstàncies personals i familiars del contribuent. És a dir, la regulació del mínim personal del contribuent i del mínim familiar (descendents, ascendents i discapacitat).

A continuació, s'estudia el règim normatiu del càlcul de l'impost estatal: determinació de la quota íntegra estatal i aplicació de les deduccions estatals per a obtenir la quota líquida estatal. Igualment, s'examinen les normes relatives al càlcul del gravamen autonòmic, és a dir, determinació de la quota íntegra autonòmica i aplicació de les deduccions autonòmiques per a trobar la quota líquida autonòmica. Finalment, s'analitzen les deduccions aplicables sobre la quota líquida per a obtenir la quota diferencial.

Objectius

Els principals objectius que l'estudiant ha d'assolir mitjançant l'estudi d'aquesta matèria són els següents:

- 1.** Assimilar el mecanisme d'aplicació del mínim personal i familiar del contribuent de l'impost.
- 2.** Saber aplicar l'escala general de l'impost per a trobar la quota íntegra estatal.
- 3.** Conèixer el règim de les deduccions estatals per a obtenir la quota líquida estatal.
- 4.** Saber aplicar l'escala autonòmica de l'impost per a trobar la quota íntegra autonòmica.
- 5.** Conèixer el règim de les deduccions autonòmiques per a obtenir la quota líquida autonòmica.
- 6.** Identificar i entendre les principals normes relatives al càlcul de la quota diferencial de l'impost.

1. Mínim personal i familiar

La LIRPF adequa l'impost a les circumstàncies personals i familiars del contribuent per mitjà del **mínim personal i familiar**, que constitueix la part de la base liquidable que, com que es destina a necessitats bàsiques personals i familiars del contribuent, no se sotmet a tributació¹.

⁽¹⁾Article 56 LIRPF.

Pràcticament ningú no dubta de la conveniència que l'IRPF deixi exempta de tributació la renda necessària per a garantir l'anomenat *mínim existencial* o, si es prefereix, per a garantir una existència digna del contribuent i de les persones que en depenguin. Ara bé, això es pot fer mitjançant diverses tècniques.

El fonament constitucional del mínim personal i familiar es troba en el **principi de capacitat econòmica** de l'article 31.1 de la Constitució. No és polèmic afirmar que les càrregues familiars minoren la capacitat de contribuir del subjecte passiu i que, com que es tracta de despeses de subsistència, han de ser considerades per a determinar-ne la veritable capacitat econòmica. Per això, l'IRPF no hauria de ser l'únic impost que tingués en compte els denominats *mínims existencials*, si bé és l'impost en el qual es reconeix amb més arrelament aquesta figura.

El sistema d'aplicació dels mínims ha anat variant al llarg de les successives reformes de l'IRPF, des de les deduccions en quota, passant per les reduccions a la base, fins al sistema vigent, en el qual els mínims s'integren a la base liquidable.

La Llei 40/1998 de l'IRPF va comportar la substitució de les deduccions en la quota en concepte de circumstàncies personals i familiars per reduccions a la base imposable. La solució adoptada per l'esmentada Llei 40/1998 seguia certa doctrina alemanya que estableix un mínim personal i familiar que minora la base imposable, la qual cosa genera un estalvi fiscal superior als contribuents de rendes més elevades. En efecte, el benefici per al contribuent és directament proporcional al nivell de renda que té (com més renda, més benefici), ja que el mínim personal i familiar opera per mitjà del tipus marginal de cada contribuent (tarifa progressiva).

Respecte d'altres alternatives possibles (com les deduccions en la quota), es tracta, doncs, d'una solució discutible per la falta de neutralitat i, evidentment, no es pot considerar una exigència directa i immediata deduïble del principi de capacitat econòmica, ni és la solució més estesa en el panorama comparat.

A més, en la Llei 40/1998, les circumstàncies personals i familiars no solament es tenien en compte per a determinar la base imposable sota la forma dels mínims personal i familiar, sinó que es preveïen una sèrie de reduccions a aplicar sobre la base imposable per a determinar la base liquidable: reducció per cura de fills, per edat, per assistència i per discapacitat.

En la regulació actual, mitjançant la Llei 35/2006, totes les circumstàncies personals i familiars del contribuent, que determinen una minoració de l'impost que s'ha de pagar, es regulen conjuntament (articles 56 a 61 LIRPF) com a part

de la base liquidable no sotmesa a tributació. En aquest sentit, l'article 15.4 LIRPF assenyala que "no s'han de sotmetre a tributació les rendes que no excedeixin l'import del mínim personal i familiar".

Per tant, les circumstàncies personals i familiars del contribuent es prenen en consideració en el moment de calcular l'impost, i no a l'hora de determinar la "renda disponible", com succeïa en la regulació anterior de l'impost. Al seu torn, les reduccions de la base imposable per cura de fills, per edat, per assistència, per discapacitat i per assistència de les persones amb discapacitat es converteixen en la llei vigent en els mínims personal i familiar.

1.1. Tècnica d'aplicació

Tècnicament, doncs, s'instrumenten els mínims personals i familiars com a part de la base liquidable que es grava a **tipus zero** (i l'efecte és similar a la deducció en la quota); per tant, ja no redueixen la base imposable per a calcular la base liquidable sobre la qual s'aplica la tarifa, com succeïa en la regulació anterior.

No obstant això, la tècnica que s'utilitza ara és una mica complicada, ja que, en primer lloc, cal aplicar la tarifa a la base liquidable i calcular la quota íntegra general corresponent; en segon lloc, cal calcular la quota que correspon als mínims segons la mateixa escala, i, finalment, cal restar el resultat obtingut d'aquesta segona operació del resultat de la primera operació.

Generalment, les rendes totals del contribuent són inferiors al primer tram de l'escala i, per tant, s'hi aplica el tipus mínim, de manera que solament cal restar de la renda la quantia del mínim i al resultat s'hi ha d'aplicar el tipus. D'altra banda, s'ha d'assenyalar que difícilment l'import dels mínims és superior al primer tram de l'escala de gravamen.

L'**import** del mínim personal i familiar és el resultat de sumar el mínim del contribuent (incrementat quan el contribuent arriba a determinades edats) i els mínims per descendents (en el qual es tenen en compte els fills menors de tres anys), ascendents (incrementat a partir d'una determinada edat) i discapacitat (del contribuent, els seus descendents o ascendents a càrrec seu, i incloses les despeses d'assistència), regulats en els articles 57 a 60 LIRPF, incrementats o disminuïts a l'efecte de calcular el gravamen autonòmic en els imports aprovats per les comunitats autònomes.

En aquests articles 57 a 60 LIRPF s'elevan totes les quanties d'aquests mínims, respecte a les previstes en la regulació anterior; si bé, atesa la nova instrumentació dels mínims com a part de la base que es grava a tipus zero, es contraresta l'esmentada elevació de les quanties d'aquests mínims.

Si la base liquidable general és superior a l'import del mínim personal i familiar, aquest import forma part de la base liquidable general. En canvi, quan sigui inferior, forma part de la base liquidable general per l'import d'aquesta base i de la base liquidable de l'estalvi per la resta. I, finalment, quan no hi ha base liquidable general, el mínim personal i familiar forma part de la base liquidable de l'estalvi (article 56.2 LIRPF).

1.2. Normes comunes

L'article 61 LIRPF estableix unes **normes comunes** per a l'aplicació del mínim del contribuent i per descendents, ascendents i discapacitat.

La norma 1a. d'aquest precepte estableix, d'una banda, un prorrateig dels mínims quan diversos contribuents tenen el mateix grau de parentiu amb l'ascendent o descendent. D'altra banda, la norma assenyala que quan els contribuents no tenen el mateix grau de parentiu amb l'ascendent o descendent, l'aplicació del mínim correspon als de grau més proper, tret que aquests no obtinguin rendes anuals (excloses les exemptes) superiors a 8.000 euros, cas en què correspon als de grau següent.

En aquest punt, la llei no inclou novetats, ni tan sols ha estat actualitzada la quantia dels 8.000 euros que ja figurava en la llei anterior. Quant al grau de parentiu, l'article 915 del Codi civil estableix que es determina pel nombre de generacions i que cada generació forma un grau.

La norma 2a. de l'esmentat article 61 LIRPF exclou el dret d'aplicació dels mínims quan els descendents o ascendents que el generin presentin declaració per l'IRPF amb rendes superiors a 1.800 euros.

En aquest cas, sí que s'aprecia una novetat en la Llei 35/2006, ja que estableix un límit de rendes (1.800 euros) a partir del qual es perd el dret als mínims si les persones que el generen presenten declaració. Amb la normativa anterior, no tenia molt sentit que els contribuents no poguessin aplicar els mínims pel fet que els descendents o ascendents presentessin declaració per un import exigü de rendes, per exemple, per obtenir la devolució de les retencions. El nou límit de 1.800 euros ha estat interpretat coherentment per la DGT en considerar que s'aplica per persona i no per declaració. Així, en el cas d'una declaració conjunta amb rendes superiors a 1.800 euros, presentada pels pares del contribuent, la DGT ha afirmat que si individualment un dels progenitors no supera el límit, el fill es pot aplicar el mínim per ascendents d'aquest progenitor (Consulta de 10 de desembre de 2008, V2352-08).

D'altra banda, encara que la llei no ho digui expressament, els 1.800 euros no inclouen rendes exemptes, ja que la norma es refereix a rendes declarades. Es pot criticar que la quantia d'aquest límit hauria de ser superior d'acord amb el límit de 8.000 euros que estableix la llei per a l'aplicació dels mínims.

Igualment, combinant les normes 1a. i 2a., s'ha d'indicar que, en el cas de separació legal o quan no hi hagi vincle matrimonial, si un descendent obté rendes superiors a 1.800 euros i presenta declaració conjunta amb un dels progenitors, aquest s'aplica el mínim per descendents íntegrament, sense que el pugui prorratejar amb l'altre progenitor.

Lectura recomanada

A. García Heredia (2010). "Adecuación del impuesto a las circunstancias personales y familiares del contribuyente". A: A. M. Delgado; R. Oliver i altres (coord.). *La reforma del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas*. Barcelona: Bosch.

La norma 3a. de l'article 61 LIRPF afirma que la determinació de les circumstàncies personals i familiars del contribuïent es fa en la data de la meritació de l'impost, per la qual cosa en aquest punt no hi ha novetats sobre aquest tema. Com és sabut, la data de meritació de l'impost és el 31 de desembre, excepte en cas de defunció del contribuïent en un dia diferent².

⁽²⁾Article 13 LIRPF.

La norma 4a. de l'art. 61 LIRPF estableix que, en cas de defunció d'un descendent o ascendent que generi el dret al mínim per descendents o ascendents, la quantia serà de 2.400 euros anuals o 1.150 euros anuals per aquest descendent o ascendent, respectivament.

Es tracta d'una norma el fonament de la qual sembla que és lluny del principi de capacitat econòmica. En primer lloc, perquè no exigeix cap prova de la convivència; en segon lloc, perquè és irrellevant la data de defunció del descendent (ja sigui a l'inici o al final del període impositiu), i, en tercer lloc, perquè no importa que sigui el primer o el cinquè descendent. Tot això influeix, lògicament, en les càrregues familiars que hagi suportat el contribuïent per aquest descendent i que s'han de tenir en compte a l'efecte de determinar la capacitat econòmica. No obstant això, la norma no considera aquestes variables, segurament, per raons d'economia i senzillesa en la liquidació de l'impost.

Finalment, la norma 5a. de l'article 61 LIRPF exigeix que per a aplicar el mínim per ascendents cal que aquests descendents convisquin amb el contribuïent, almenys, la meitat del període impositiu, o, en el cas de defunció de l'ascendent abans de la finalització d'aquest, la meitat del període transcorregut entre l'inici del període impositiu i la data de defunció.

En canvi, per als descendents, la llei no exigeix un període mínim de convivència, per la qual cosa cal interpretar que aquesta convivència s'ha de produir en la data de la meritació de l'impost. De totes maneres, una interpretació teològica del requisit de la convivència implica que calgui una certa estabilitat, sense que sigui suficient conviure-hi solament el 31 de desembre.

Exemple

Els Sr. Rupérez estan casats i tenen quatre fills. El primer té 24 anys i ha obtingut rendes per un import de 3.400 euros. Encara que no estava obligat a presentar declaració, l'ha presentada. El segon dels fills té 22 anys i no obté rendes. El tercer té 20 anys i no obté rendes sotmeses a gravamen, encara que ha rebut una beca de 9.000 euros per estudiar a la universitat. Finalment, l'últim dels fills té 17 anys i tampoc no obté rendes.

El primer dels fills dels Sr. Rupérez no dóna dret a l'aplicació del mínim familiar, ja que, tot i que les seves rendes són inferiors a 8.000 euros, ha presentat la declaració.

El tercer dels fills del matrimoni sí que dóna dret a l'aplicació del mínim familiar, ja que, encara que ha obtingut rendes per un import superior a 8.000 euros, com que estan exemptes de tributar, d'acord amb el que estableix l'article 7.j LIRPF, no es computen per a calcular el límit esmentat.

Per la seva banda, tant el segon com el quart dels fills del matrimoni donen dret a l'aplicació del mínim familiar.

Tot i que ocupen el segon, tercer i quart ordre en la família, a l'efecte d'aplicar el mínim familiar, són el primer, el segon i el tercer.

Això tenint en compte que s'opti per la tributació conjunta. Si s'opta per la tributació individual, el mínim familiar es prorrateja entre tots dos cònjuges per parts iguals.

1.3. Classes de mínims

Dins del concepte de mínim personal i familiar, la LIRPF preveu quatre modalitats: mínim del contribuent (article 57 LIRPF), mínim per descendents (article 58 LIRPF), mínim per ascendents (article 59 LIRPF) i mínim per discapacitat (article 60 LIRPF).

L'article 57.3 indica que "el mínim personal i familiar és el resultat de sumar el mínim del contribuent i els mínims per descendents, ascendents i discapacitat".

Les quanties dels mínims personal i familiar, amb la Llei 35/2006, s'han elevat i fins i tot en alguns casos s'han incrementat considerablement (mínim del contribuent i mínim per descendents, sobretot per al tercer i quart). No obstant això, hem de tenir en compte que les quanties no s'havien actualitzat en els últims anys, que en alguns casos l'augment de les quanties no ha estat tan considerable (mínim per ascendents) i que una aplicació dels mínims en la quota no produeix el mateix efecte que les reduccions en base, com ja s'ha comentat.

1.3.1. Mínim del contribuent

L'article 57 LIRPF estableix un **mínim del contribuent**, l'import del qual es fixa, amb caràcter general, en 5.550 euros anuals.

Aquest mínim personal forma part, doncs, en primer lloc, de la base liquidable general. Si hi hagués romanent, forma part de la base liquidable de l'estalvi. I si no hi ha base liquidable general, forma part de la base liquidable de l'estalvi.

Exemple

El Sr. Ruiz és solter i no té fills. En l'exercici ha obtingut els rendiments següents: una base liquidable general de 2.500 euros i una base liquidable de l'estalvi de 1.500 euros.

La base liquidable general corresponent a la declaració del Sr. Ruiz ascendeix a 2.500 euros. Atès que el mínim personal és de 5.550 euros, la part de la base liquidable general és de 2.500 euros, de manera que la base liquidable general és 0.

En relació amb la base liquidable de l'estalvi, ascendeix a 1.500 euros. Com que hi ha un romanent del mínim personal de 3.050 euros (5.550 – 2.500), s'hi pot aplicar per a reduir-la, de manera que la base liquidable de l'estalvi de la declaració del Sr. Ruiz és de 0 euros.

El romanent de mínim personal de l'exercici no es pot aplicar en anys successius, perquè els imports del mínim personal i familiar no poden ser objecte d'acumulació en altres exercicis.

Aquesta quantitat s'incrementa en 1.150 euros quan el contribuent té més de 65 anys (6.700 euros) i, addicionalment, en 1.400 euros si té més de 75 anys (6.950 euros).

Exemple

El matrimoni format pel Sr. López i la Sra. Álvarez, de 69 i 68 anys, respectivament, presenta declaració individual en aquest exercici.

El mínim del contribuent de cadascun dels cònjuges aplicable en aquest cas és de 5.550 euros, més 1.150 euros addicionals, cadascun, per l'edat que tenen (entre 66 i 75 anys).

En la tributació conjunta, el mínim del contribuent és de 5.550 euros, amb independència del nombre de membres integrats en la unitat familiar³.

⁽³⁾Article 84.2.2n. LIRPF.

Ara bé, la llei permet tenir en compte les circumstàncies personals i familiars "de cadascun dels cònjuges integrats en la unitat familiar". Això significa que es pot prendre en consideració el mínim del contribuent incrementat per raó de l'edat (65 i 75 anys).

Exemple

El Sr. Diéguez i la Sra. Fernández declaren conjuntament en aquest exercici. Ell té 67 anys i ella té 66 anys.

Segons el que estipula l'article 84.2.2n. LIRPF, tenint en compte les circumstàncies personals i familiars de cadascun dels cònjuges integrats en la unitat familiar, correspon aplicar un mínim personal de: $5.550 + 1.150 + 1.150 = 7.850$ euros.

Un altre tema que es pot plantejar consisteix a veure com afecta aquest mínim personal la circumstància que el període impositiu sigui inferior a l'any natural quan es produeix la defunció del contribuent en un dia diferent del 31 de desembre. L'antiga LIRPF establí per a les deduccions familiars una reducció proporcional de l'import de la deducció al nombre de dies de l'any natural que integrés el període impositiu.

No obstant això, la LIRPF actual no és gaire explícita referent a això, i es pot defensar l'aplicació de la quantia total. No obstant això, un argument en contra d'aquesta aplicació íntegra en el supòsit de període impositiu inferior a l'any i a favor de l'aplicació proporcional es pot basar en el fet que la llei afegeix l'adjectiu *anuals* a les quanties establertes.

1.3.2. Mínim per descendents

Al mínim personal s'hi afegeix, si escau, un **mínim familiar per descendents** com a expressió de les càrregues econòmiques derivades de la situació familiar de cada contribuent. Aquest mínim per descendents es materialitza en una reducció per cada descendent solter de menys de vint-i-cinc anys o discapacitat de qualsevol edat, sempre que l'un i l'altre convisquin amb el contribuent i no tinguin rendes anuals superiors a 8.000 euros (excloses les exemptes). S'assimila a la convivència la dependència econòmica, tret que existeixin anualitats per aliments a favor d'aquests fills.

Aquest mínim per descendents és el següent:

- 2.400 euros pel primer descendent.

- 2.700 pel segon.
- 4.000 pel tercer.
- 4.500 pel quart i següents.

A l'efecte d'aplicar aquest mínim, s'assimilen als descendents les persones que estiguin vinculades al contribuïent per raó de tutela i acolliment. I es consideren que conviuen amb el contribuïent els descendents que, dependents d'ell, estiguin internats en un centre especialitzat.

Exemple

La Sra. Méndez és vídua i té quatre fills. El primer té 27 anys i no obté rendes; el segon té 25 anys i tampoc no obté rendes; el tercer té 23 anys i ha obtingut rendes per import de 1.600 euros, si bé no està obligat a presentar declaració ni ha presentat sol·licitud de devolució, i el quart té 15 anys i tampoc no obté rendes.

En la declaració la Sra. Méndez no es pot aplicar el mínim familiar pel primer dels fills (de 27 anys) i el segon (de 25 anys), perquè no tenen menys de 25 anys.

En canvi, el tercer i el quart dels fills sí que compleixen els requisits per a aplicar el mínim familiar. Encara que en ordre familiar ocupin el tercer i quart lloc, a l'efecte d'aplicar el mínim per descendents són el primer i el segon.

Per tant, la reducció aplicable a la declaració de la Sra. Méndez és de 2.400 euros pel tercer dels fills i de 2.700 euros pel quart.

El requisit de la convivència ha plantejat diversos problemes a l'hora de determinar-lo: no n'hi ha prou que el descendent hi visqui solament el 31 de desembre, s'exigeix, com ja hem dit, una certa estabilitat. La DGT ha precisat que en cas de separació o divorci, el mínim per descendent correspon a qui tingui atribuïda la guarda i custòdia dels fills en la data de la meritació de l'impost. Si la guarda i custòdia és compartida, el mínim es prorrataja entre els progenitors, tret que el descendent obtingui rendes superiors a 1.800 euros i presenti declaració amb un d'ells, cas en què aquest progenitor és el que gaudirà exclusivament del mínim per descendents⁴.

⁽⁴⁾Consulta de 22 de juny 2009, V1500-09.

El criteri formulat per la DGT ha passat a la normativa, de manera que l'article 53 RIRPF disposa, en l'apartat segon, inclòs pel Reial decret 1074/2017, de 29 de desembre, que a l'efecte del que es disposa en l'article 58 de la llei de l'impost s'hauran d'assimilar als descendents les persones vinculades al contribuïent per raó de tutela i acolliment en els termes previstos en la legislació civil o, fora d'aquests supòsits, als qui en tinguin atribuïda la guarda i custòdia⁵ per resolució judicial.

⁽⁵⁾Art. 53 RIRPF.

Al seu torn, quan el descendent té menys de tres anys, el mínim per descendents s'augmenta en 2.800 euros anuals.

La Llei de l'IRPF de 1998 augmentava el mínim familiar per descendents en 150,25 euros o 300,51 euros segons l'edat d'aquests descendents, a saber, des dels 3 fins als 16 anys i per a menors de tres anys, respectivament. Posteriorment, la reforma operada per la Llei 40/1998 mitjançant la Llei 46/2002, de 18 de desembre, converteix aquest augment del mínim familiar per descendents en una reducció de la base imposable de 1.200 euros. Precisament, una de les novetats incorporades per la Llei 46/2002 consisteix en la reforma

del mínim personal i familiar, que, des de l'any 2003, compleix exclusivament la funció de modular la càrrega fiscal atenent l'existència del contribuïent i dels seus descendents, però no les circumstàncies que hi concorrin, que passen a ser previstes per la via de les reduccions a la base imposable.

Ara bé, si per als descendents de menys de tres anys es va crear aquesta nova reducció, amb una sensible millora quantitativa respecte a la legislació anterior, per als descendents amb edats compreses entre els tres i els setze anys va desaparèixer la millora sobre el mínim per descendents i no es va crear de manera paral·lela una nova reducció, la qual cosa va ser criticada per la doctrina, sobretot tenint en compte el desig del legislador d'ajudar la família expressat en l'exposició de motius de la Llei 46/2002, de 18 de desembre.

I en els casos d'adopció o acolliment preadoptiu o permanent, aquest augment de 2.800 euros es produeix, amb independència de l'edat del menor, en el període impositiu en el qual s'inscriuen en el Registre Civil i en els dos següents; si bé quan aquesta inscripció no és necessària, l'augment es pot practicar en el període impositiu en el qual tingui lloc la resolució judicial o administrativa corresponent i en els dos següents.

Sobre aquest tema, l'article 53 del reglament estableix que, quan es passa d'una situació d'acolliment a una adopció o es produeix un canvi en la situació d'acolliment, no es restableix el període de temps per a gaudir del mínim incrementat, sinó que aquest mínim es practica durant els períodes restants fins a esgotar el termini de tres anys que fixa la llei.

1.3.3. Mínim per ascendents

El **mínim per cada ascendent** és de 1.150 euros anuals quan hi concorrin les circumstàncies següents: que sigui més gran de 65 anys o amb discapacitat amb independència de l'edat; que convisqui amb el contribuïent, i que no obtingui rendes anuals, excloses les exempes, superiors a 8.000 euros⁶.

⁶Article 59 LIRPF.

A aquests efectes, s'entén que conviu amb el contribuïent els ascendents discapacitats que, dependents d'aquest, estan internats en un centre especialitzat.

Finalment, quan l'ascendent té més de 75 anys, el mínim per aquest concepte s'augmenta en 1.400 euros anuals.

Exemple

El matrimoni format pel Sr. Hernández i la Sra. García conviu amb el pare (76 anys) i la mare (74 anys) de la Sra. García (tots dos amb rendes inferiors a 8.000 euros). En aquest exercici, cadascun presenta la declaració individual.

Solament té dret a l'aplicació del mínim per ascendents la Sra. García, que l'aplicarà íntegrament. El mínim corresponent al seu pare és el següent: $1.150 + 1.400 = 2.550$ euros. I el mínim corresponent a la seva mare és el següent: 1.150 euros. Després, el total del mínim per ascendents és de 3.700 euros.

També hem de recordar que no cal que l'ascendent convisqui amb el contribuïent el 31 de desembre, sinó que la llei exigeix un temps mínim de convivència: la meitat del període impositiu. Aquesta previsió es troba en les normes comunes per a l'aplicació dels mínims de l'article 61 LIRPF, que ja s'ha comentat. No obstant això, no té res de comú, ja que és exclusiva per al mínim

per ascendents. La DGT ha assenyalat en diverses ocasions que la justificació de la realitat de la convivència es pot fer per qualsevol mitjà de prova admès en dret, si bé correspon als òrgans de gestió i inspecció valorar-los.

1.3.4. Mínim per discapacitat

El mínim per discapacitat procedeix tant per la discapacitat del contribuïent mateix com per la dels seus ascendents i descendents. En cas que hi concorrin totes, el mínim per discapacitat és la seva suma⁷.

⁽⁷⁾Article 60 LIRPF.

Després de l'aprovació de la Llei 46/2002, de 18 de desembre, es va produir una millora substancial en el tractament fiscal avantatjós en relació amb les situacions de discapacitat, que ja s'havia iniciat amb la promulgació de la Llei 40/1998, de 9 de desembre.

El **mínim per discapacitat del contribuïent** és de 3.000 euros, amb caràcter general; i passa a ser de 9.000 euros quan pot acreditar un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%.

Aquest mínim s'incrementa, en concepte de despeses d'assistència, en 3.000 euros quan acredita que necessita l'ajuda de terceres persones o té mobilitat reduïda, o un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%.

Exemple

El matrimoni format pel Sr. Sánchez i la Sra. Suárez opta per la tributació conjunta; ell té reconegut un grau de discapacitat del 59% i ella, del 80%. A més, el Sr. Sánchez té acreditada mobilitat reduïda.

D'acord amb el que preveu l'article 60 LIRPF, el mínim per discapacitat del contribuïent és el següent: 3.000 + 3.000 (despeses d'assistència) + 9.000 + 3.000 (despeses d'assistència) = 18.000 euros.

Per la seva banda, el **mínim per discapacitat d'ascendents o descendents**, tingui l'edat que tingui (s'aplica solament per a la discapacitat de descendents o ascendents amb dret a l'aplicació del mínim per descendents o ascendents, respectivament), és de 3.000 euros per cada descendent o ascendent.

Aquest mínim passa a ser de 9.000 euros, per cadascun d'ells, quan acrediten un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%. Així mateix, es preveu l'increment d'aquest mínim, en concepte de despeses d'assistència, en 3.000 euros per cada ascendent o descendent que acredita necessitar ajuda de terceres persones o tenir mobilitat reduïda, o un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%.

És important assenyalar, en aquest sentit, que aquests mínims són compatibles amb altres mínims, de manera que, per exemple, un ascendent del contribuïent que compleix els requisits de rendes i convivència, més gran de 75 anys i discapacitat amb grau del 65% o superior, permet al contribuïent aplicar el mínim per ascendents (inclòs l'augment per l'edat) i per discapacitat d'ascendents (inclòs l'augment per despeses d'assistència de discapacitats).

Un tema essencial per a l'aplicació d'aquesta reducció constitueix el dels requisits i la manera d'acreditar el grau de discapacitat tant del contribuïent com dels seus ascendents i descendents. Referent a això, l'esmentat article 60.3 LIRPF exigeix, per a poder ser considerat com a discapacitat a efectes fiscals, un grau igual o superior al 33%. En aquest sentit, es consideren afectes a una discapacitat igual o superior al 33% els pensionistes de la Seguretat Social que tenen reconeguda una pensió d'incapacitat permanent en el grau d'incapacitat permanent total, absoluta o gran invalidesa. En el cas de pensionistes de classes passives, és suficient que tinguin reconeguda una pensió de jubilació o retir per incapacitat permanent per al servei o inutilitat. Als incapacitats judicialment, se'ls considera acreditat un grau de discapacitat igual o superior al 65%, encara que no aconseguixin aquest grau.

Excepte aquests casos, en els quals el grau de discapacitat es considera acreditat, per a la resta, s'ha d'acreditar mitjançant certificat o resolució expedida per l'Institut de Migracions i Serveis Socials (Imerso) o per l'òrgan competent de les comunitats autònomes⁸.

⁽⁸⁾Article 72 RIRPF.

Exemple

El matrimoni format pel Sr. Rodríguez i la Sra. Rupérez té tres fills: l'Alejandro, de 9 anys i discapacitat amb un grau del 35%; el Gerardo, de 7 anys, i la Rocío, de 3 anys i discapacitada amb un grau del 80%. A més, amb el matrimoni hi conviu en Miguel, el pare de la Sra. Rupérez, les rendes del qual són inferiors a 8.000 euros i que té reconeguda una discapacitat del 45%.

Conforme al que estipula l'article 60 LIRPF, el mínim per discapacitat de descendents és el següent: per l'Alejandro corresponen 3.000 euros i per la Rocío corresponen 9.000 + 3.000 (despeses d'assistència) = 12.000 euros. És a dir, un total de 15.000 euros.

En cas de tributació individual, el mínim l'han d'aplicar per meitat tots dos cònjuges.

D'altra banda, el mínim per discapacitat d'ascendents és el següent: 3.000 euros, per en Miguel, el pare de la Sra. Rupérez.

Aquest mínim en tributació individual únicament el pot aplicar la Sra. Rupérez, que el computa pel seu import total.

Per acabar amb aquest tema, a continuació es mostra un quadre resum de les quanties vigents dels mínims personal i familiar:

Mínims personal i familiar	Import en euros
Mínim del contribuïent	5.550
Contribuïent > 65 anys	+ 1.150
Contribuïent > 75 anys	+ 1.150 + 1.400
Mínim per descendents	1r: 2.400 2n: 2.700 3r: 4.000 4t i següents: 4.500
Descendents < 3 anys	+ 2.800
Mínim per ascendents	1.150 > 65 anys 1.150 + 1.400 > 75 anys

Mínims personal i familiar	Import en euros
Mínim per discapacitat	3.000 < 65% 9.000 > 65%
Despeses d'assistència (ajuda de terceres persones o mobilitat reduïda) o discapacitat > 65%	+ 3.000

2. Gravamen estatal

Establertes ja les bases liquidables general i de l'estalvi, el procés de determinació del deute tributari corresponent a l'IRPF s'inicia mitjançant el càlcul de la quota íntegra, resultat d'aplicar a totes dues bases liquidables els tipus de gravamen respectius. A aquests efectes, com a conseqüència de la consideració de l'IRPF com a impost cedit a les comunitats autònomes que tenen competències normatives per a regular la tarifa, hi ha dos gravàmens diferenciats, l'estatal i l'autonòmic.

2.1. Escala general i quota íntegra estatal

Per a determinar el deute tributari, el primer pas consisteix a calcular la quota íntegra estatal, que, al mateix temps, és el resultat de sumar les quotes corresponents a les bases liquidables general i de l'estalvi⁹.

En l'àmbit de les **escales de gravamen**, s'han produït algunes de les modificacions més rellevants des de la reforma de l'impost de 1998. Pel que fa a les novetats introduïdes per la Llei 46/2002, de 18 de desembre, es pot destacar la reducció del nombre de trams a cinc; la reducció, així mateix, dels tipus mínims i màxim de l'escala (el mínim passa de ser el 18% a ser el 15%, mentre que el màxim baixa des del 48% fins al 45%), i els guanys patrimonials generats en més d'un any passen a ser gravats al tipus del 15%.

Així mateix, la Llei 35/2006 ha continuat aquesta tendència en introduir els canvis següents en l'impost en aquest punt: l'augment del tipus proporcional, que passa del 15% al 18%; la reducció de trams de l'escala general de 5 a 4; la pujada del tipus mínim de l'escala general del 15% al 25%, i la reducció del tipus màxim de l'escala general del 45% al 43%. La reducció de trams se sol justificar en l'harmonització amb els sistemes tributaris del nostre entorn, en la simplificació de l'impost i en un plantejament general de política fiscal amb el propòsit d'afavorir el creixement econòmic.

Amb la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de PGE per al 2010, el tipus proporcional aplicable a la base de l'estalvi es desdobra en un 19% per als primers 6.000 euros i en un 21% d'aquest import en endavant. I amb la Llei 39/2010, de 22 de desembre, de PGE per al 2011, s'incorporen dos nous trams a l'escala general per als nivells més alts de renda.

La Llei 26/2014 introdueix noves tarifes, de manera que en l'aplicable a la base liquidable general es redueix el nombre de trams de set a cinc, així com els tipus marginals que s'apliquen a aquests. En l'aplicable a la base liquidable de

Lectura recomanada

A. M. Delgado García (2010). "Modificaciones en la tarifa de gravamen y en las deducciones de la cuota". A: A. M. Delgado; R. Oliver i altres (coord.). *La reforma del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas*. Barcelona: Bosch.

⁽⁹⁾Article 62 LIRPF.

L'estalvi es redueixen els marginals de cadascun dels trams. El marginal mínim en la tarifa estatal es fixa en el 9,50%, mentre que el màxim s'estableix en el 22,50%. A aquests s'hauran de sumar els derivats de les tarifes autonòmiques i, en els casos en què aquestes no siguin aplicables per tractar-se de contribuents residents a l'estranger, es reproduïxen els mateixos tipus de la tarifa estatal.

La LIRPF recull dos tipus de gravamen per a la determinació de la quota. D'una banda, el tipus progressiu, previst per a quantificar les rendes que formen part de la base liquidable general; i, d'altra banda, la tarifa de l'estalvi, aplicable a les rendes integrades a la base liquidable de l'estalvi, amb uns tipus sensiblement inferiors.

L'exposició de motius de la Llei 35/2006 assenyalava que la Llei 44/1978, que va introduir a Espanya per primera vegada l'IRPF tal com el coneixem, "va portar fins a les últimes conseqüències la idea de generalitat i comunicació entre les diferents fonts de renda, de manera que es va dissenyar un impost sintètic en el qual la compensació entre qualsevol es va permetre amb absoluta llibertat". Aquest disseny de l'impost canvia amb el desdoblament de la base imposable que es produeix mitjançant el que disposa el Reial decret llei 7/1996, de 7 de juny, de mesures urgents de caràcter fiscal i de foment i liberalització de l'activitat econòmica. Aquesta norma introdueix un tipus proporcional del 20% del qual es beneficien solament els guanys patrimonials irregulars, és a dir, aquells el període de generació dels quals excedeix d'un any. Posteriorment, tant la Llei 40/1998 com el Reial decret legislatiu 3/2004 incorporen als seus textos aquesta qüestió sense fer cap canvi significatiu en aquesta matèria. La vigent Llei 35/2006 ha aprofundit substancialment en la denominada *dualització de l'impost*, o més exactament de la seva base imposable.

Es justifica aquest canvi normatiu en l'exposició de motius de la LIRPF vigent fent al·lusions a la "creixent globalització de l'economia", fenomen que "està introduint una important preocupació per la productivitat i el creixement econòmic". Així mateix, es fa referència a l'"intent d'aconseguir més homogeneïtat en el tractament fiscal de l'estalvi, vinculat sens dubte a la creixent llibertat de circulació de capitals".

D'aquesta manera, el legislador es decanta per "afavorir la tributació homogènia de l'estalvi", i ho justifica de la manera següent: "per raons d'equitat i creixement, s'atorga un tractament neutral a les rendes derivades de l'estalvi, s'eliminen les diferències no justificades que actualment existeixen entre els diferents instruments en què es materialitza. Amb això, alhora que se simplifica l'elecció dels inversors, s'incrementa la neutralitat fiscal dels diferents productes i s'afavoreix la productivitat i competitivitat amb la millora de la posició del nostre país en un entorn internacional de lliure circulació de capitals i de forta competència. D'aquesta manera, s'aborda la modernització de la tributació de l'estalvi, assignatura pendent de les reformes precedents. Així, s'evita que les diferències en la pressió fiscal que suporten els diferents instruments distorsionin la realitat financera de l'estalvi (com la denominada *rendibilitat financerofiscal*, que mesura una rendibilitat completament aliena a les característiques intrínseques del producte que es pretén comercialitzar)".

Referent a això, Martín Queralt opina que "es evidente que el principio de capacidad económica ha hecho mutis por el foro en este punto. Se ha generalizado lo que ocurría en el ámbito de las ganancias patrimoniales con un período de generación superior al año, salvo la elevación del 15% al 18%. Pero, además, esa generalización a todos los llamados productos de ahorro se ha hecho prescindiendo del período en que se hayan generado las rentas, terminando así con una larga tradición que, a efectos fiscales, hacía de mejor condición a los rendimientos obtenidos a medio plazo (a partir de un año), al tiempo que primaba aquellos rendimientos obtenidos en períodos más dilatados (a través de los denominados coeficientes de abatimiento, que también se suprimen). El fértil debate entre los viejos hacendistas acerca de la necesidad de primar los rendimientos del trabajo (cuya fuente está más expuesta a los avatares de la enfermedad o del paro) frente a los

Lectura recomanada

J. Martín Queralt (2006).
"A propósito de la reforma fiscal". *Tribuna Fiscal* (núm. 194).

rendimientos del capital, se ha zanjado de forma radical. El ánimo especulativo pierde toda relevancia fiscal y el rendimiento obtenido en un día pasa a tener la misma consideración de aquél obtenido a lo largo de los años”.

Així, segons critica aquest autor, “las discusiones sobre el carácter analítico o sintético del IRPF han pasado a mejor vida. Su clara configuración analítica (lo que ha dado en llamarse, impropriadamente, impuesto dual) se decanta con claridad y lo hace en detrimento del tratamiento dispensado a los rendimientos del trabajo personal. De forma que nos encontramos ante un hecho incuestionable: dos unidades familiares, con el mismo volumen de renta, con el mismo número y edad de miembros que integran la familia y con las mismas cargas familiares van a encontrarse sujetas a una muy desigual tributación atendiendo a la fuente de que procedan las rentas. Si provienen del trabajo personal de sus miembros se sujetan a la tarifa general, con un tipo marginal máximo del 43%, mientras que si las rentas provienen del ahorro (intereses, dividendos, ganancias patrimoniales, etc.) su tributación se verá reducida a un tipo del 18%. Ésa es la realidad”.

I conclou assenyalant que “se ha optado, sin duda, por un tratamiento más homogéneo de rentas que sustancialmente tienen un origen análogo. Se ha pretendido acabar, y es explicable, con una oferta dispersa y múltiple de productos de ahorro en la que las ventajas fiscales asumían el papel de prima donna, encubriendo la auténtica realidad financiera del producto ofertado y creando en el inversor no avezado ilusiones financieras que el tiempo aventaba no pocas veces con una considerable brutalidad. Se ha optado por la simplicidad en el tratamiento de rentas cuya diversidad hasta ahora suscitaba no pocos problemas de gestión y de control y lógicamente, en esa decidida búsqueda de la homogeneidad y de la simplicidad de gestión (se ha eliminado, al tiempo, la deducción por doble imposición aplicable a la tributación de los dividendos, se establece una retención única sobre los rendimientos del 18%, se elimina la reducción del 40% para los rendimientos generados en más de dos años) ha habido que pagar y se ha pagado, un alto precio, el del desleimiento del principio constitucional de capacidad económica”.

En l'esquema de liquidació de l'impost, d'altra banda, es pot afirmar que la quota té una naturalesa evolutiva, és a dir, a mesura que es va avançant la liquidació de l'impost, es van obtenint diferents classes de quota. Així, en primer lloc, es calcula la quota íntegra, que és el resultat d'aplicar els tipus de gravamen a la base liquidable. En segon lloc, s'obté la quota líquida, que és el resultat de minorar la quota íntegra en determinades deduccions. I, finalment, s'obté la quota diferencial, producte de l'aplicació de la deducció per doble imposició i de les retencions i pagaments a compte. Finalment, la quota diferencial es pot minorar amb la deducció per maternitat i la deducció per famílies nombroses o persones amb discapacitat a càrrec.

Per tant, com s'ha dit, la quota corresponent a la base liquidable general resulta de l'aplicació de l'escala general a la part de la base liquidable general que excedeixi de l'import del mínim personal i familiar¹⁰.

⁽¹⁰⁾Article 63.1 LIRPF.

L'escala general de l'impost és la següent:

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0,00	0,00	12.450,00	9,50
12.450,00	1.182,75	7.750,00	12,00
20.200,00	2.112,75	13.800,00	15,00
34.000,00	4.182,75	26.000,00	18,50

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
60.000,00	8.992,75	En endavant	22,50

La quantia resultant es minora en l'import derivat d'aplicar aquesta escala a la base liquidable general corresponent al **mínim personal i familiar**.

Una de les novetats més significatives de la Llei 35/2006 es refereix al tractament de les circumstàncies personals i familiars en la quantificació de la quota íntegra. El tractament d'aquest mínim exempt o mínim a tipus zero pretén eximir de tributació l'import que s'estima que necessiten els contribuents per a cobrir les necessitats vitals, considerant tant les seves pròpies circumstàncies personals com les familiars, ha experimentat diverses modificacions al llarg dels últims anys.

En efecte, fins a l'any 1998 el tractament dispensat va consistir a aplicar deduccions en la quota. No obstant això, a partir de 1999, el reconeixement d'aquestes circumstàncies vitals es va plasmar per mitjà de reduccions de la base imposable. Amb la vigent Llei 35/2006 s'estipula que s'ha de determinar la quota del gravamen general estatal que correspon al mínim personal i familiar, quantificat conforme a les regles contingudes en els articles 56 al 61 LIRPE, i restar-la de l'import calculat com a quota íntegra general estatal. Com veurem més endavant, se segueix un tractament similar amb el gravamen autonòmic. Així s'aconsegueix l'efecte d'introduir una quantia a la qual és aplicable el tipus zero de tributació, i s'eviten, al mateix temps, els efectes de la progressivitat de l'escala general estatal de tributació.

Exemple

El Sr. Núñez té, en l'exercici 2015, una base liquidable general de 30.000 euros. L'import del seu mínim personal és de 5.550 euros.

El càlcul de la quota corresponent a aquesta base liquidable general és el següent:

Fins a 20.200,00: 2.112,75.

Resta: $9.800,00 \times 15\% = 1.470,00$.

Total: 3.582,75.

A la quantia corresponent al mínim personal del Sr. Núñez (5.550), cal aplicar-hi l'escala de gravamen:

Fins a 0: 0.

Resta: $5.550 \times 9,50\% = 527,25$.

Total: 527,25.

Per tant, la quota íntegra estatal del Sr. Núñez corresponent a l'exercici 2015 és de 3.055,50 euros ($3.582,75 - 527,25$).

A partir d'aquesta quota es calcula el tipus mitjà de gravamen general estatal, que resulta de multiplicar per cent el quocient obtingut en dividir la quota derivada de l'aplicació de l'escala general per la base liquidable general¹¹.

⁽¹¹⁾Article 63.2 LIRPF.

Segons l'article 66.2 LIRPF, a les persones físiques no residents que, amb caràcter excepcional, es consideren contribuents per l'IRPF (cos diplomàtic i nacionals que facin un canvi de residència a un paradís fiscal), se'ls aplica tant l'escala general de l'impost com l'escala prevista en l'article 65 LIRPF, ja que pel fet de no residir habitualment a Espanya, difícilment se'ls pot considerar residents al territori d'una comunitat autònoma.

Aquest article 65 LIRPF disposa que als residents a l'estranger que, excepcionalment, són considerats contribuents per l'IRPF se'ls ha d'aplicar l'escala general, prevista en l'article 63.1 LIRPF, i l'escala següent:

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0,00	0,00	12.450,00	9,50
12.450,00	1.182,75	7.750,00	12,00
20.200,00	2.112,75	13.800,00	15,00
34.000,00	4.182,75	26.000,00	18,50
60.000,00	8.992,75	En endavant	22,5

Per a aquests casos, la norma estableix que no s'ha de diferenciar entre quota estatal i quota autonòmica, ja que no es pot acreditar la residència habitual en cap de les comunitats autònomes. Hi ha, doncs, una sola quota íntegra, la quota íntegra estatal. No hi ha, per tant, participació de cap de les comunitats autònomes en les quotes tributàries d'aquests contribuents, ja que no hi ha cap comunitat autònoma que tingui reconegudes les competències per a fer-ho en aquest sentit. Es tracta, doncs, d'una excepció en relació amb la configuració de l'IRPF com un impost cedit i amb competències compartides entre l'Estat i les comunitats autònomes.

A més, cal destacar que hi ha d'un component de la renda dels contribuents que rep un tractament especial. Es tracta de les **anualitats per aliments satisfets a favor dels fills** en virtut de decisió judicial, sense dret a l'aplicació del mínim per descendents, que es consideren rendes exemptes per als perceptors i que no minoren la base imposable del pagador, encara que difícilment es poden considerar per a ell, des de cap punt de vista, renda disponible.

Conscient d'aquest fet, el legislador ha decidit que aquests imports no quedin sotmesos a la progressivitat de l'impost com si fossin plenament disponibles per al contribuent, i així, quan l'import de les anualitats és inferior a la base liquidable general, cal aplicar l'escala corresponent (estatal i autonòmica) per separat a l'import de les anualitats per a aliments i a la resta de la base liquidable general.

La quantia total resultant s'ha de minorar en l'import derivat d'aplicar l'escala de gravamen a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar incrementat en 1.980 euros anuals (no pot resultar negativa com a conseqüència d'aquesta minoració).

Ens trobem, per tant, davant el cas d'aquell contribuent que ha de satisfer una pensió alimentària als seus fills, que no conviu amb ell, com a conseqüència de nul·litat, separació o divorci, sempre que aquestes anualitats resultin obligatòries i fermes per decisió judicial i figurin en l'acord o conveni regulador de la situació corresponent. Convé precisar, així mateix, en relació amb aquestes situacions comentades, que les anualitats percebudes pels fills resulten exemptes de tributació per aquests fills (article 7.k LIRPF). Igualment, s'ha de diferenciar amb claredat el tractament que s'atorga a aquest tipus d'anualitats respecte al que correspon aplicar per quantitats satisfetes per pensions compensatòries a favor del cònjuge o per aliments, excepte la dels fills, sempre que hi hagi una decisió judicial (article 55 LIRPF). Per tant, no és possible reduir la base imposable del contribuent per imports d'aquesta naturalesa (anualitats per aliments a favor dels fills). A més, cal subratllar que la circumstància que els fills no convisquin amb el progenitor impedeix considerar-la a l'efecte de poder-los incloure en la quantificació dels mínims familiars, malgrat estar obligat a contribuir a la seva manutenció.

En definitiva, el tractament per a solucionar la situació tributària desigual d'aquests contribuents consisteix a intentar reduir la progressivitat del gravamen en relació amb els imports per anualitats. Per a això, la quantia corresponent a les anualitats satisfetes es minora de la base liquidable general. L'escala de gravamen general, llavors, s'aplica de manera independent a tots dos trams, sumant les dues quotes resultants, aplicant l'efecte del mínim personal i familiar, però incrementat en aquests supòsits en 1.980 euros anuals.

Finalment, no cal oblidar que en cas que l'import de les anualitats resulti superior a la base liquidable general sotmesa a gravamen, se segueix el procediment general per a determinar la quota íntegra. I, a més, cal tenir present que, en cap cas, no és possible que la minoració de la quota íntegra general estatal per l'aplicació de les circumstàncies personals i familiars tingui un resultat negatiu.

Exemple

La Sra. Gómez té una base liquidable general de 50.000 euros. D'acord amb la sentència judicial de divorci, ha satisfet en l'exercici 2015 un import de 18.000 euros en concepte d'anualitats per aliments a favor dels fills.

Atès que l'import de les anualitats per aliments a favor dels fills que ha satisfet la Sra. Gómez és inferior a la base liquidable general, s'aplica separatament l'escala general i l'autonòmica a l'import d'aquestes anualitats i a la resta de la base liquidable general.

La quota íntegra estatal de la Sra. Gómez és la següent:

Aplicació de l'escala general a l'import de les anualitats (18.000 euros):

Fins a 12.450,00: 1.182,75.

Resta: $5.550,00 \times 12\% = 666,00$.

Total: 1.848,75.

Aplicació de l'escala a la resta de la base liquidable general ($50.000 - 18.000 = 32.000$ euros):

Fins a 20.200,00: 2.112,75.

Resta $11.800,00 \times 15\% = 1.770,00$.

Total: 3.882,75.

La quantia total resultant és de 5.731,50 (1.848,75 + 3.882,75).

A continuació, el mínim personal s'incrementa en 1.980 euros: $5.550 + 1.980 = 7.530$ euros.

L'aplicació de l'escala general a aquest mínim incrementat és la següent:

Fins a 0: 0.

Resta: $7.530 \times 9,50\% = 715,35$.

Total: 715,35.

Per tant, la quota íntegra estatal de la Sra. Gómez corresponent a l'exercici 2015 és de 5.016,15 ($5.731,50 - 715,35$).

A aquesta quota cal sumar, si escau, la **quota corresponent a la base liquidable de l'estalvi**, en la part que no correspongui amb el mínim personal i familiar (art. 66.1 LIRPF).

Escala de l'estalvi:

Base liquidable de l'estalvi Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable de l'estalvi Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0,00	0,00	6.000,00	9,50
6.000,00	570,00	44.000,00	10,50
50.000,00	5.190,00	En endavant	11,50

Igual que succeeix amb la base liquidable general, la base imposable de l'estalvi d'aquelles **persones no residents** en territori espanyol que, amb caràcter excepcional, tributen com a contribuents de l'IRPF, es graven amb uns tipus específics, establerts en l'art. 66.2 LIRPF. I això per les mateixes raons exposades abans a propòsit dels no residents a Espanya, dels quals no es pot dir que resideixin al territori de cap comunitat autònoma, fet que obliga a incrementar el tipus de gravamen estatal perquè compregui el tipus autonòmic que se'ls aplicaria si residissin al territori d'alguna comunitat autònoma.

Escala de l'estalvi per no residents que excepcionalment tributen en l'IRPF:

Base liquidable de l'estalvi Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable de l'estalvi Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0,00	0,00	6.000,00	9,50
6.000,00	570,00	44.000,00	10,50
50.000,00	5.190,00	En endavant	11,50

Una última qüestió que cal destacar en relació amb la quota íntegra estatal és la de l'assignació a finalitats religioses i d'altres d'interès social. Es tracta de la importància de la quantificació d'aquesta quota íntegra estatal en relació amb

la determinació, en un moment posterior, de l'assignació per a finalitats religioses i d'altres d'interès social, d'un percentatge de la quota íntegra esmentada, sempre que ho manifesti així el contribuent.

Inicialment solament pensat per a donar compliment a l'acord entre l'Estat espanyol i la Santa Seu en assumptes econòmics, aquest percentatge de la quota íntegra suposava l'import amb el qual els contribuents que volguessin col·laboraven amb el sosteniment de l'Església catòlica. Més endavant, es va permetre assignar el percentatge esmentat a altres finalitats d'interès social, com a alternativa al sosteniment d'un únic credo religiós. Després de la Llei 54/1999, és possible triar totes dues alternatives o opcions al mateix temps. Les altres finalitats socials a les quals es fa referència són les relacionats amb determinats programes de la Creu Roja relacionats amb les persones grans, els discapacitats, els drogodependents i col·lectius en risc de marginació social; els programes de cooperació internacional de la Creu Roja relacionats amb el desenvolupament dels països subdesenvolupats, i els programes i els projectes similars d'altres organitzacions no governamentals i d'entitats socials sense finalitats lucratives.

2.2. Deduccions i quota líquida estatal

La Llei 40/1998 de l'IRPF va incorporar la consideració de les circumstàncies personals i familiars que es tenen en compte per a gravar la capacitat econòmica del contribuent en forma de reduccions sobre la base imposable, per mitjà del denominat *mínim personal i familiar*. Aquest canvi va provocar la desaparició de les deduccions personals i familiars que preveia l'anterior Llei 18/1991 de l'IRPF. Per la seva banda, la Llei 46/2002, de reforma parcial de l'IRPF, va modificar el concepte de *mínim personal i familiar* i en va excloure l'aplicació de determinades reduccions personals i familiars que passaven a reduir la base imposable per a calcular la base liquidable.

No obstant això, cal assenyalar que les circumstàncies personals i familiars no eren les úniques que justificaven l'existència de deduccions en la quota de l'impost amb la normativa anterior. De manera que, altres vegades, el legislador, per mitjà d'aquestes deduccions de la quota, pretén incentivar certes inversions o conductes del contribuent i, en aquest sentit, la llei de l'impost ha mantingut l'aplicació de determinades deduccions en la quota de l'IRPF.

D'acord amb la Llei 35/2006, en la redacció vigent fins al 31 de desembre de 2009, si minorem la quota íntegra estatal en la quantia de la deducció per inversió en habitatge habitual i en la quantia de la deducció per lloguer de l'habitatge habitual i en el 67% de l'import de la resta de les deduccions que recullen els apartats 2 a 6 de l'article 68 LIRPF, s'obté la quota líquida estatal, que no pot ser negativa.

Aquestes deduccions tracten, sobretot, d'incentivar la realització d'inversions (en habitatge habitual, activitats econòmiques o béns d'interès cultural) o donatius (a favor d'entitats sense finalitats de lucre o altres fundacions i associacions), alhora que estableixen determinats beneficis per a les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla.

A partir de l'1 de gener de 2010, d'acord amb la DF 2a. de la Llei 22/2009, l'apartat 1 de l'article 67 va quedar redactat de la manera següent: "La quota líquida estatal de l'Impost és el resultat de disminuir la quota íntegra estatal en la suma de: a) La deducció per inversió en habitatge habitual previst en l'apartat 1 de l'article 68 d'aquesta Llei; b) el 50% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2, 3, 4, 5, 6 i 7 de l'article 68 d'aquesta Llei"

Aquest precepte de la Llei 22/2009 no solament modifica el percentatge de l'import total de les deduccions previstes en l'article 68 LIRPF que caldrà minorar de la quota íntegra estatal per a obtenir la quota líquida estatal (percentatge que passa del 67% al 50%), sinó que també inclou entre aquestes deduccions la deducció per lloguer de l'habitatge habitual (article 68.7 LIRPF), que, amb la normativa anterior, solament s'aplicava sobre la quota íntegra estatal, mentre que ara es reparteix entre la quota íntegra estatal i l'autonòmica, com fan la resta de les deduccions previstes en els apartats 2 a 6 de l'article 68 LIRPF.

A partir del 29 de setembre de 2013, en virtut de la modificació operada per la Llei 14/2013, de 27 de setembre, de suport als emprenedors i la seva internacionalització, l'art. 67 queda redactat de la següent manera:

“1. La quota líquida estatal de l'impost és el resultat de disminuir la quota íntegra estatal en la suma de: a) La deducció per inversió en empreses de nova o recent creació prevista en l'apartat 1 de l'art. 68 d'aquesta Llei. b) El 50% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2, 3, 4, 5, 6 i 7 de l'art. 68 d'aquesta Llei.”

Un dels àmbits en els quals es podrà manifestar la potestat normativa de les comunitats autònomes en aquest tribut és el de les deduccions de la quota, cosa que provoca la distinció de dos tipus de deduccions, a saber, les deduccions generals i les deduccions autonòmiques.

Les primeres (**deduccions generals**) són les que reconeix la normativa estatal i poden ser aplicades, amb caràcter general, per qualsevol contribuent amb independència de la comunitat autònoma de residència. L'import d'aquestes deduccions s'aplica en un 67%, com s'ha dit, per a minorar la quota íntegra estatal i en un 33% per a minorar la quota íntegra autonòmica, fins a l'exercici del any 2009, i aquesta proporció passa a ser del 50% per a cada quota íntegra, a partir de l'exercici de 2010.

D'altra banda, les deduccions autonòmiques són les que poden establir les comunitats autònomes que han assumit competències normatives en matèria d'IRPF, únicament per als contribuents que durant el període impositiu han tingut la residència habitual al seu territori, i s'aplica íntegrament per a minorar la quota íntegra autonòmica.

A més de les deduccions anteriors, la **deducció per inversió en habitatge habitual**, després de la Llei 21/2001, de 27 de desembre, per la qual es regulen les mesures fiscals i administratives del sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú, queda dividida en una deducció estatal i un tram autonòmic.

Respecte a la deducció estatal, l'Estat manté la competència exclusiva quant a la regulació dels requisits i límits quantitativs i s'estableixen uns percentatges de deducció fins al 31 de desembre de 2009 del 10,05% i 13,4%, per a ajustar-se al repartiment derivat de l'esmentat sistema de finançament de les comunitats autònomes. S'aplica aquesta deducció sobre la quota íntegra estatal, com ja s'ha assenyalat. I en relació amb el tram autonòmic d'aquesta deducció per inversió en habitatge habitual, sobre la base dels percentatges previstos en l'article 78 LIRPF (4,95% i 6,6%), es permet a les comunitats autònomes augmentar-los o disminuir-los amb el límit màxim d'un 50% d'aquests percen-

tatges. En aquest cas, com també ja s'ha assenyalat, la deducció minora la quota íntegra autonòmica o complementària.

La Llei 22/2009 ha modificat aquests percentatges i els ha establert en el 7,5% i el 10%, tant per a la deducció estatal com per al tram autonòmic (DF 2a., apartats 8 i 13). D'acord amb la DA 45a. de la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2010, "durant el període impositiu 2010 els contribuents de l'impost sobre la renda de les persones físiques poden practicar la deducció per inversió en habitatge habitual en els termes establerts en la Llei 35/2006, de 28 de novembre, de l'impost sobre la renda de les persones físiques i de modificació parcial de les lleis dels impostos de societats, sobre la renda de no residents i sobre el patrimoni".

Amb les reformes introduïdes per la Llei 26/2014, es modifiquen els art. 67 i 77 LIRPF per a redefinir el concepte de quota líquida a causa de la modificació de les deduccions aplicables. En aquest sentit, s'elimina la referència a les suprimides deduccions per compte estalvi-empresa i per lloguer d'habitatge, sense perjudici del règim transitori, i s'adapta la definició a les deduccions contemplades en l'art. 68 LIRPF.

Deducció per adquisició d'habitatge habitual

Per als contribuents que hagin adquirit el seu habitatge habitual amb anterioritat a l'1 de gener de 2013, s'ha de tenir en compte el règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual (DT 18a. LIRPF).

Reintegrament de les quantitats que hagin estat objecte de deducció en matèria de clàusules sòl

S'ha de tenir en compte que el Reial decret llei 1/2017, de 20 de gener, de mesures urgents de protecció de consumidors en matèria de clàusules sòl, va concretar diverses mesures encaminades a regular les conseqüències que es derivaran de l'STJUE, de 21 de desembre de 2016, per la qual es considera contrària al dret de la Unió Europea la limitació d'efectes que el TS, en la sentència de 9 de maig de 2013, va atorgar a la declaració de nul·litat d'aquestes clàusules en els contractes de préstec amb garantia hipotecària. Al marge de l'exempció en l'impost de la renda derivada de les quantitats abonades o compensades com a conseqüència d'aquestes previsions, i encara que a aquests efectes sigui indiferent l'exercici del qual portin causa, sí que es produiran efectes en relació amb les quantitats que es retornin i que al seu moment van originar una reducció de la tributació. Referent a això, procedeix el reintegrament de les quantitats que hagin estat objecte de deducció en quota per inversió en habitatge habitual i que s'hagin retornat al contribuent (però no les que es destinin a amortitzar el principal).

En aquest sentit, l'apartat 2.a) de la DA 45a. LIRPF (introduïda per aquest decret llei) assenyalava que "quan aquestes quantitats, en exercicis anteriors, hagin format part de la base de la deducció per inversió en habitatge habitual o de deduccions establertes per la comunitat autònoma, es perdre el dret a practicar la deducció en relació aquests deduccions, i s'hauran de sumar a la quota líquida estatal i autonòmica, reportada en l'exercici en què s'hagi celebrat l'acord amb l'entitat financera, exclusivament les quantitats indegudament deduïdes en els exercicis respecte dels quals no hagi prescrist el dret de l'Administració per a determinar el deute tributari mitjançant l'oportuna liquidació, en els termes previstos en l'article 59 del Reglament de l'impost sobre la renda de les persones físiques, aprovat pel Reial decret 439/2007, de 30 de març, sense inclusió d'interessos de demora. No serà aplicable l'addició prevista en el paràgraf anterior respecte de la part de les quantitats que es destini, directament per l'entitat financera després de l'acord amb el contribuent afectat, a minorar el principal del préstec".

La **quota líquida estatal**, segons l'art. 67 LIRPF, serà el resultat de disminuir la quota íntegra estatal en la suma de la deducció per inversió en empreses de nova o recent creació i el 50% de l'import de les restants deduccions generals (en activitats econòmiques, per donatius, per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla i per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol, i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial).

Les **deduccions** de l'IRPF per a la determinació de la quota líquida estatal són les següents:

a) Deducció per inversió en empreses de nova o recent creació

Consisteix en la deducció del 20% de les quantitats satisfetes en el període que es tracti per la subscripció d'accions o participacions en empreses de nova o recent creació, complint-se determinats requisits. La base màxima de deducció és de 50.000 euros anuals i està formada pel valor d'adquisició de les accions o participacions subscriïdes (art. 68.1 LIRPF).

Requisits per a l'aplicació de la deducció

- L'entitat les accions o participacions de la qual s'adquireixin haurà de revestir la forma de societat anònima, societat de responsabilitat limitada, societat anònima laboral o societat de responsabilitat limitada laboral, i no estar admesa a negociació en cap mercat organitzat. Aquest requisit s'haurà de complir durant tots els anys de tinença de l'acció o participació.
- L'entitat haurà d'exercir una activitat econòmica que compti amb els mitjans personals i materials per al desenvolupament d'aquesta. En particular, no podrà tenir per activitat la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari
- L'import de la xifra dels fons propis de l'entitat no podrà ser superior a 400.000 euros en l'inici del període impositiu d'aquesta que el contribuïent adquireixi les accions o participacions.
- Les accions o participacions en l'entitat les haurà d'adquirir el contribuïent en el moment de la constitució d'aquesta o mitjançant ampliació de capital efectuada en els tres anys següents a la constitució i romandre en el seu patrimoni per un termini superior a 3 anys i inferior a 12 anys.
- La participació directa o indirecta del contribuïent, juntament amb la que posseeixin en la mateixa entitat el seu cònjuge o qualsevol persona unida al contribuïent per parentiu, en línia recta o colateral, per consanguinitat o afinitat, fins al segon grau inclòs, no pot ser, durant cap dia dels anys naturals de tinença de la participació, superior al 40% del capital social de l'entitat o dels seus drets de vot.
- No s'ha de tractar d'accions o participacions en una entitat a través de la qual s'exerceixi la mateixa activitat que es venia exercint anteriorment mitjançant una altra titularitat.

b) Deduccions en activitats econòmiques

Es preveuen dues deduccions diferents, d'acord amb l'art. 68.2 LIRPF:

D'una banda, la tradicional aplicació en l'àmbit de l'IRPF dels incentius i estímuls a la inversió empresarial previstos en la normativa de l'impost de societats. És a dir, la deducció per activitats de recerca i desenvolupament i innovació tecnològica (art. 35 LIS), la deducció per inversions en produccions cinematogràfiques, sèries audiovisuals i espectacles en viu d'arts escèniques i musicals (art. 36 LIS), les deduccions per creació d'ocupació (art. 37 LIS) i la deducció per creació d'ocupació per a treballadors amb discapacitat (art. 38 LIS).

D'altra banda, precisament com a conseqüència de la supressió en l'impost de societats de la deducció per inversió de beneficis, s'ha regulat una deducció específica en l'IRPF orientada a mantenir l'aplicació d'aquesta deducció, encara que amb algunes modificacions.

La deducció per inversió de beneficis

Aquesta deducció solament resultarà aplicable als contribuents que desenvolupin activitats econòmiques i compleixin els requisits per a ser considerats com a empreses de reduïda dimensió, que tindran dret a practicar la deducció en el cas que s'inverteixin rendiments nets d'activitats econòmiques del període impositiu en elements nous de l'immobilitzat material o inversions immobiliàries afectes a activitats econòmiques.

La base de la deducció serà la quantia equivalent a la part de la base liquidable general positiva del període impositiu que correspongui als rendiments nets de l'activitat econòmica reinvertits en les condicions legals. Sobre aquesta base es calcularà l'import de la deducció aplicant el percentatge general del 5%, que es reduirà al 2,5% quan el contribuent s'hagués practicat la reducció del 20% per inici de noves activitats econòmiques (art. 32.3 LIRPF) o quan es tracti de rendes respecte de les quals s'hagués aplicat la deducció per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla (art. 68.4 LIRPF). L'import de la deducció no podrà excedir de la suma de la quota íntegra estatal més autonòmica del període impositiu en el qual van obtenir els rendiments nets invertits, sense perjudici de l'aplicació dels límits previstos en l'art. 69 LIRPF.

c) Deduccions per donatius i altres aportacions

Són aplicables, d'acord amb l'art. 68.3 LIRPF, les deduccions següents:

D'una banda, les deduccions previstes en la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

Entitats sense finalitats lucratives i incentius fiscals al mecenatge

Ha de tenir-se present que la LIS ha modificat la Llei 49/2002, de 23 de desembre, variant els percentatges a prendre en consideració: fins a 150 euros, el 50% el 2015 i el 75% a partir de 2016; la resta, el 27% el 2015 i el 30% a partir de 2016. Aquests dos últims percentatges s'elevaran al 32,5% (el 2015) o 35% (a partir de 2016) quan en els dos exercicis anteriors s'haguessin realitzat donatius, donacions o aportacions amb dret a deducció en favor d'una mateixa entitat per import igual o superior al de l'exercici anterior.

D'altra banda, el 10% de les quantitats donades a les fundacions legalment reconegudes que rendeixin comptes a l'òrgan del protectorat corresponent, així com a les associacions declarades d'utilitat pública, no compreses en el paràgraf anterior.

I, finalment, el 20% de les quotes d'afiliació i les aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors. La base màxima d'aquesta deducció serà de 600 euros anuals.

d) Deducció per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla

Aquesta deducció, segons estableix l'art. 68.4 LIRPF, obeeix a raons ben diverses que s'articulen per la via de bonificar, com a regla, el 50% de la part de quota que correspongui proporcionalment a les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla, sigui per residents en aquests territoris o per no residents.

e) Deducció per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial

Els contribuents tindran dret a una deducció en la quota del 15% de l'import de les inversions o despeses que realitzin per a determinades actuacions (art. 68.5 LIRPF).

Actuacions que donen dret a l'aplicació de la deducció

D'una banda, l'adquisició de béns del patrimoni històric espanyol, realitzada fora del territori espanyol per a la seva introducció dins d'aquest territori, sempre que els béns siguin declarats béns d'interès cultural o inclosos en l'inventari general de béns mobles en el termini d'un any des de la seva introducció i romanguin en territori espanyol i dins del patrimoni del titular durant almenys quatre anys. La base d'aquesta deducció serà la valoració efectuada per la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del patrimoni històric espanyol.

D'altra banda, la conservació, reparació, restauració, difusió i exposició dels béns de la seva propietat que estiguin declarats d'interès cultural conforme a la normativa del patrimoni històric de l'Estat i de les comunitats autònomes, sempre que es compleixin les exigències establertes en aquesta normativa, en particular respecte dels deures de visita i exposició pública d'aquests béns.

I, finalment, la rehabilitació d'edificis, el manteniment i reparació de les seves teulades i façanes, així com la millora d'infraestructures de la seva propietat situats en l'entorn que sigui objecte de protecció de les ciutats espanyoles o dels conjunts arquitectònics, arqueològics, naturals o paisatgístics i dels béns declarats patrimoni mundial per la Unesco situats a Espanya.

3. Gravamen autonòmic

Per a fer efectiva la cessió parcial de l'IRPF a les comunitats autònomes i possibilitar així que puguin exercir les competències normatives per a regular, entre altres aspectes, l'escala o tarifa, es va fraccionar l'escala general en dos trams, estatal i autonòmic. Originàriament, eren del 85% i del 15% respectivament (Llei 14/1996, de 30 de desembre), després, van ser del 67% i del 33% (Llei 21/2001, de 27 de desembre) i, en l'actualitat, són del 50% i 50% (Llei 22/2009, de 18 de desembre), i en la LIRPF donen lloc al que es denomina **gravamen autonòmic**, que, en realitat, no és més que un dels sumands que integren la quota líquida de l'IRPF.

Els contribuents per l'IRPF queden sotmesos al gravamen autonòmic en funció de la **residència habitual al territori d'una comunitat autònoma**, que es fixa en relació amb la permanència en aquest territori durant el màxim nombre de dies dins del període impositiu, però aquesta permanència es presumeix, excepte prova en sentit contrari, al territori on té l'habitatge habitual.

Quan no sigui possible acreditar la permanència d'un contribuent, la seva residència al territori d'una comunitat s'ha de fixar atenent al seu centre principal d'ingressos, que s'estableix en funció del lloc on obtingui la major part de la base imposable, segons els diferents components de la renda, partint dels components¹² següents:

⁽¹²⁾Article 72.1.2n. LIRPF.

- a) Rendiments del treball, que s'entenen obtinguts on radica el centre de treball respectiu, si n'hi ha.
- b) Rendiments del capital immobiliari i guanys patrimonials derivats de béns immobles, que s'entenen obtinguts en el lloc en el qual radiquen aquests béns.
- c) Rendiments derivats d'activitats econòmiques, tant si són empresarials com professionals, que s'entenen obtinguts on radica el centre de gestió de cadascuna d'aquestes activitats.

En cas de tributació conjunta d'una unitat familiar, amb membres residents en diverses comunitats autònomes, s'até a la residència habitual del membre de la unitat familiar amb més base liquidable, d'acord amb les regles d'individualització de l'impost, la qual cosa obliga a determinar, amb caràcter previ, les bases liquidables individualment, i s'aplica la normativa autonòmica de la comunitat del membre amb més base liquidable i se cedeix aquest rendiment solament a aquesta comunitat autònoma.

I, en últim terme, si no ha estat possible acreditar la residència en una comunitat autònoma per cap dels mètodes anteriors, s'ha de tenir en compte l'última residència declarada als efectes de l'IRPF.

A les regles de subjecció al gravamen autonòmic s'hi sumen algunes altres regles que tendeixen a **limitar el canvi de residència entre comunitats autònomes** que pugui produir una tributació efectiva més petita per l'impost, les quals priven d'efectes fiscals els canvis de residència produïts en determinats supòsits. Aquestes regles han estat polèmiques perquè es considera que en alguns casos poden restringir indegudament el dret fonamental a la lliure elecció de residència que proclama l'article 19 de la CE.

A aquests efectes, es presumeix, tret que la nova residència es perllongui de manera continuada durant almenys 3 anys, que no hi ha hagut canvi, en relació amb el rendiment cedit de l'IRPF, quan concorrin les circumstàncies¹³ següents:

(13) Article 72.3 LIRPF.

a) Que en l'any en el qual es produeix el canvi de residència o en el següent, la base imposable de l'impost sobre la renda de les persones físiques és superior, almenys, en un 50% a la de l'any anterior al canvi. En cas de tributació conjunta, es determina d'acord amb les normes d'individualització.

b) Que en l'any en el qual es produeix la situació a la qual es refereix la lletra anterior, la seva tributació efectiva per l'impost sobre la renda de les persones físiques és inferior a la que hauria correspost d'acord amb la normativa aplicable en la comunitat autònoma en la qual residia abans del canvi.

c) Que en l'any següent a aquell en el qual es produeix la situació a la qual es refereix la lletra a anterior, o en el següent, torna a tenir la residència habitual al territori de la comunitat autònoma en la qual va residir abans del canvi.

Finalment, els apartats 4 i 5 de l'esmentat article 72 LIRPF preveuen dues regles especials. L'apartat 4 es refereix a les persones físiques residents en territori espanyol que no s'estan en aquest territori més de 183 dies durant l'any natural. Aquestes persones es consideren residents al territori de la comunitat autònoma en la qual radica el nucli principal o la base de les seves activitats o dels seus interessos econòmics.

D'altra banda, l'apartat 5 d'aquest precepte s'ocupa de les persones físiques residents en territori espanyol per aplicació de la presumpció prevista en l'últim paràgraf de l'article 9.1.b LIRPF. Aquest precepte presumeix, llevat de prova en contra, que el contribuïent té la residència habitual al territori espanyol quan, d'acord amb els criteris que enumera el precepte per a ser resident a Espanya, resideixen habitualment al nostre país el cònjuge no separat legalment i els

fills menors d'edat que depenguin d'aquell. En aquests casos, el contribuïent es considera resident al territori de la comunitat autònoma en la qual resideixen habitualment aquells.

3.1. Escala i quota íntegra autonòmiques

Per a quantificar aquest gravamen, s'apliquen les normes generals del tribut relatives a la determinació de les dues bases imposables i les dues bases liquidables (general i de l'estalvi), a les quals després s'apliquen les escales establertes per les comunitats autònomes i el tipus de gravamen de l'estalvi.

Així doncs, la **quota íntegra autonòmica** és la suma de la quota determinada per l'aplicació de l'escala autonòmica a la part de la base liquidable general que excedeix de l'import del mínim personal i familiar i de la resultant d'aplicar el tipus de gravamen de l'estalvi, en la part que no correspon, si escau, amb el mínim personal i familiar¹⁴.

⁽¹⁴⁾Article 73 LIRPF.

A aquests efectes, a la base liquidable general s'hi apliquen els tipus de gravamen continguts en l'**escala autonòmica**.

La quantia resultant es minora en l'import derivat d'aplicar a la base liquidable general corresponent al **mínim personal i familiar** aquesta escala autonòmica¹⁵. Com ja s'ha comentat, aquests mínims personal i familiar estan regulats en els articles 57 a 60 LIRPF, incrementats o disminuïts a l'efecte de calcular el gravamen autonòmic en els imports aprovats per les comunitats autònomes.

⁽¹⁵⁾Article 74 LIRPF.

A més, els contribuïents que satisfan **anualitats per aliments als seus fills** per decisió judicial sense dret a l'aplicació del mínim per descendents, quan l'import d'aquelles són inferior a la base liquidable general, han d'aplicar l'escala autonòmica separatament a l'import de les anualitats per aliments i a la resta de la base liquidable general. La quantia total resultant es minora en l'import derivat d'aplicar aquesta escala autonòmica a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar que resulta dels increments o les disminucions aprovats, si escau, per la comunitat autònoma, incrementat en 1.980 euros anuals, sense que pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta minoració¹⁶.

⁽¹⁶⁾Article 75 LIRPF.

En relació amb **les escales autonòmiques**, impliquen una participació de les comunitats autònomes en la recaptació del 33%, fins al 2009, i del 50%, a partir del 2010.

L'**escala de l'estalvi autonòmica** és la següent:

Base líquida- ble de l'estalvi Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liqui- dable de l'estalvi Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0,00	0,00	6.000,00	10,00
6.000,00	600,00	44.000,00	11,00
50.000,00	5.440,00	En endavant	12,00

3.2. Deduccions i quota líquida autonòmica

Sobre la quota íntegra determinada d'aquesta manera, per a calcular la quota líquida autonòmica, cal deduir una sèrie de conceptes¹⁷.

⁽¹⁷⁾Article 77 LIRPF.

D'una banda, el **tram autonòmic de la deducció per inversió en habitatge** habitual previst en l'article 78 LIRPF i el 33% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2 a 6 de l'article 68 LIRPF, fins al 31 de desembre de 2009; a partir de l'1 de gener de 2010, aquest percentatge passa a ser del 50% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2 a 7 de l'article 68 LIRPF, com ja s'ha comentat.

D'altra banda, l'import de les **deduccions autonòmiques que hagin aprovat les comunitats autònomes**, en l'exercici de les seves competències normatives, fent ús de l'habilitació que conté la Llei 22/2009, de 18 de desembre, i que, sense que mai puguin donar un resultat negatiu, poden ser personals, familiars, per inversions no empresarials i per aplicació de renda.

La **quota líquida autonòmica** serà el resultat de disminuir la quota íntegra autonòmica en la suma del 50% de les deduccions generals (en activitats econòmiques, per donatius, per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla i per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol, i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial) més l'import de les deduccions autonòmiques.

Per tant, sobre la quota íntegra autonòmica, per a calcular la quota líquida autonòmica cal deduir, d'una banda, el 50% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2 a 5 de l'art. 68 LIRPF; i, d'altra banda, l'import de les deduccions autonòmiques que hagin aprovat les comunitats autònomes, en l'exercici de les seves competències normatives, fent ús de l'habilitació que conté l'art. 46 de la Llei 22/2009, de 18 de desembre, sense que mai puguin donar un resultat negatiu. Poden ser personals, familiars, per inversions no empresarials i per aplicació de renda.

Règim transitori de la deducció per adquisició d'habitatge habitual

Per als contribuents que hagin adquirit el seu habitatge habitual amb anterioritat a l'1 de gener de 2013, s'ha de tenir en compte el règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual (DT 18a. LIRPF), el tram autonòmic del qual regulava l'art. 78 LIRPF, conforme al qual s'aplica aquest tram en la seva regulació estatal o bé en l'aprovada per cada comunitat autònoma.

Des de l'exercici de 1998, les comunitats autònomes han aplicat deduccions autonòmiques per diferents conceptes (quantitats satisfetes per l'adquisició d'habitatge habitual, donatius, naixements de fills, persones grans, discapacitat, etc.).

Una recopilació completa i actualitzada d'aquestes disposicions es pot consultar en el web de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària.

4. Quota diferencial

La suma de les quotes líquides estatal i autonòmica dóna lloc a la quota líquida total de l'impost, que s'ha de minorar en l'import de tot un seguit de conceptes per a determinar la **quota diferencial**, que és l'import que ha d'ingressar el contribuent o, si escau, que l'Administració¹⁸ ha de retornar d'ofici.

⁽¹⁸⁾Article 79 LIRPF.

a) Deducció per doble imposició

Quant a les deduccions aplicables per a determinar la quota líquida total de l'impost, un primer ajust obeeix a la correcció de la doble imposició que es produeix quan un contribuent per l'IRPF integra a la base imposable rendes de font estrangera, que normalment han d'haver tributat per un impost semblat a l'estat d'origen.

Al costat d'aquesta deducció, la Llei 40/1998 preveia la deducció per doble imposició de dividendes, que en la Llei 35/2006 ha desaparegut pel nou tractament fiscal que reben els dividendes en l'impost.

Per aquest motiu, es recull una deducció per **doble imposició internacional** que possibilita que el contribuent dedueixi de la quota líquida la quantitat més petita de les següents: l'import efectiu que ha satisfet a l'estranger per un gravamen anàleg, i el resultat d'aplicar el tipus mitjà de gravamen a la base liquidable gravada a l'estranger¹⁹.

⁽¹⁹⁾Article 80 LIRPF.

A aquests efectes, el tipus mitjà de gravamen és el resultat de multiplicar per cent el quocient obtingut en dividir la quota líquida total per la base liquidable, diferenciant les rendes que s'integren en la renda general i en la de l'estalvi de la base imposable.

Per a aplicar aquesta deducció, per tant, s'estableixen dues condicions: la primera, que l'impost estranger satisfet deduïble ha de ser similar a l'IRPF o a l'IRNR espanyols; i la segona, que la deducció no pot superar el que es pagaria per l'impost espanyol sobre el mateix import de renda.

De qualsevol manera, és important analitzar la classe de rendes obtingudes a l'estranger, perquè, en funció de si s'integren a la renda general o a la de l'estalvi, s'hi aplica un tipus de gravamen o un altre. Així mateix, cal tenir present que el tipus mitjà de gravamen no s'aplica a les rendes de l'estranger, sinó a la part de la base liquidable que s'hi ha obtingut. De manera que, per a

determinar aquesta quantitat, cal minorar aquestes rendes en la part proporcional que els correspongui dels mínims personal i familiar i de les reduccions aplicades sobre la base imposable.

Igualment, convé tenir en compte que aquesta deducció s'aplica sempre que no hi hagi conveni per a evitar la doble imposició amb el país en el qual s'obtenen les rendes, ja que en cas que n'hi hagi cal tenir present el mètode triat per a pal·liar la doble imposició.

Aquest mètode pot consistir en l'exempció íntegra (eximeix les rendes procedents de l'estranger i no les té en compte a cap efecte), en l'exempció amb progressivitat (eximeix les rendes procedents de l'estranger, però les té en compte a l'efecte de calcular el tipus mitjà de gravamen que després s'aplica solament a les rendes no exemptes) o en la imputació integral (sotmet a gravamen la renda total, incloses les procedents de l'estranger, i dedueix els impostos que s'hi han pagat sense cap limitació).

En segon lloc, cal aplicar la deducció per **doble imposició internacional de dividends** en el cas de transparència fiscal internacional, que permet minorar la quota líquida del soci d'una entitat subjecta a aquest règim en l'import pagat efectivament a l'estranger (excepte en cas de paradisos fiscals) pels dividends obtinguts corresponents a rendes imputades prèviament al contribuent en règim de transparència fiscal internacional.

Aquesta deducció no pot excedir de la quota íntegra que correspondria pagar a Espanya per la renda positiva imputada a la base imposable. Per tant, de la quota líquida es dedueix la quantitat més petita de les dues següents: l'impost o gravamen efectivament satisfet a l'estranger per raó de la distribució dels dividends o participacions en beneficis, en la part que correspongui a la renda positiva inclosa a la base imposable; o la quota íntegra que correspondria pagar a Espanya per la renda positiva imputada a la base imposable general²⁰.

⁽²⁰⁾Article 91.8 LIRPF.

També són deduïbles de la quota líquida del contribuent al qual s'han imputat rendes per la **cessió de drets d'imatge** (per raons estrictament tècniques: evitar la doble imposició) l'IRPF o l'IS, si escau, l'impost o impostos de naturalesa anàloga als anteriors satisfets a l'estranger per la persona o entitat primera cessionària, corresponent a la part de la renda derivada de la quantitat que ha hagut d'imputar a la seva base imposable. També són deduïbles aquests mateixos impostos quan la persona física contribuent ja els ha satisfet com a contraprestació per la primera cessió del dret o l'explotació de la seva imatge²¹.

⁽²¹⁾Article 92.4 LIRPF.

b) Deducció per maternitat

La deducció per **maternitat** és aplicable per a les dones amb fills de menys de tres anys que fan una activitat per compte propi o aliè i que estan donades d'alta en el règim de la Seguretat Social. La quantia de la deducció és de 1.200 euros per cada fill de menys de 3 anys, però es calcula d'una manera proporcional al nombre de mesos en els quals es compleixen aquests requisits, i es pot sol·licitar a l'Agència Tributària per endavant mensualment²².

(22) Article 81 LIRPF.

En relació amb la regulació d'aquesta deducció per maternitat, cal subratllar, encara que sembli una obvietat, que en gaudeixen les dones. No obstant això, en cas de defunció de la mare o quan la guarda o custòdia s'atribueix de manera exclusiva al pare o, si escau, a un tutor, sempre que compleixi tots els requisits, aquest té dret a la pràctica de la deducció pendent.

Així mateix, per a aplicar la deducció per maternitat cal, com ja s'ha dit, tenir fills de menys de 3 anys amb dret a l'aplicació del mínim per descendents previst en l'article 58 LIRPF. Per tant, el fill ha de conviure amb la mare i no ha d'obtenir rendes, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros. En relació amb el requisit de la convivència, cal assenyalar que no és necessari que es produeixi durant tot el període impositiu, ja que és possible que es limiti a una part d'aquest període, cas en què es produeix el prorrateig corresponent.

D'altra banda, en els supòsits d'adopció o acolliment, la deducció es pot practicar amb independència de l'edat del menor, durant els 3 anys següent a la data de la inscripció en el Registre Civil; quan la inscripció no és necessària, es té dret a la deducció durant els 3 anys posteriors a la data de la resolució judicial o administrativa que la declara. I, finalment, quan té lloc l'adopció d'un menor que havia estat abans en règim d'acolliment o es produeix un canvi en la situació d'aquest acolliment, la deducció per maternitat es practica durant el temps que resta fins a esgotar el termini de 3 anys, d'acord amb el que preveu l'article 60.3 RIRPF.

El reglament també preveu que en el supòsit de diversos contribuents amb dret a la deducció respecte al mateix acollit o tutelat, aquesta deducció es prorrateja en parts iguals²³.

(23) Article 60.4 RIRPF.

El segon requisit per a la pràctica d'aquesta deducció per maternitat, com s'ha vist, és que la mare ha de fer una activitat per compte propi o aliè per la qual està donada d'alta en el règim corresponent de la Seguretat Social o mutualitat. Aquest requisit es compleix encara que la dona es trobi en situació de baixa per maternitat, ja que això no implica deixar de desenvolupar una activitat per compte propi o aliè.

Finalment, en relació amb la quantia de la deducció, ja s'ha assenyalat que ascendeix a 1.200 euros anuals per cada fill de menys de 3 anys. Referent a això, cal recalcar que la deducció es calcularà de manera proporcional al nombre de mesos en els quals es compleixen, de manera simultània, els requisits que ja s'han analitzat i que té, com a límit per a cada fill, les cotitzacions i quotes totals a la Seguretat Social o mutualitats reportades en cada període impositiu després del naixement o adopció.

Pel que fa a això, cal tenir en compte que en cas de naixement del fill durant el període impositiu, es computa, a l'efecte del límit de la deducció, el mes en el qual aquest naixement es produeix. No obstant això, quan, durant el període impositiu, el fill fa els 3 anys o es produeix el cessament en la convivència, no es computa el mes en el qual tenen lloc aquestes circumstàncies.

Finalment, a l'efecte de calcular aquest límit, es tenen en compte els imports íntegres de les cotitzacions i les quotes, és a dir, sense prendre en consideració les bonificacions que puguin correspondre i entenent per *cotització* la suma del que s'ha cotitzat tant a compte del treballador com de l'ocupador.

Exemple

La Sra. López és una treballadora per compte d'altri que al començament d'aquest exercici té dos fills, d'1 i 2 anys, respectivament. El segon, no obstant això, fa els 3 anys al mes d'octubre d'aquest exercici. A més, al mes de juliol ha nascut un tercer fill. Cap dels fills no obté rendes i tots conviuen amb la Sra. López.

Les cotitzacions mensuals de la Sra. López a la Seguretat Social del gener al desembre són les següents: 180 euros, 140 euros, 110 euros, 160 euros, 80 euros, 170 euros, 90 euros, 80 euros, 70 euros, 80 euros i 100 euros.

Respecte a la deducció pel fill de la Sra. López que neix al mes de juliol d'aquest exercici, en principi, es pot deduir 600 euros, que és el resultat de prorratejar la quantia de 1.200 euros entre el nombre de mesos en els quals es compleixen els requisits, inclòs el mes del naixement ($1.200 \times 6/12$). No obstant això, la suma de les cotitzacions fetes en aquest període, del juliol al desembre, ascendeixen únicament a 490 euros, que és la quantia de la deducció.

En relació amb la deducció pel fill que fa els 3 anys en aquest període, la deducció, prorratejant l'import de 1.200 euros entre el nombre de mesos en els quals es compleixen els requisits, excloent el mes en el qual fa els 3 anys, ascendeix a 900 euros ($1.200 \times 9/12$). Aquesta quantitat no supera la suma de les cotitzacions fetes des del gener fins al setembre, que ascendeix a 1.080 euros, per la qual cosa la deducció de 900 euros és totalment aplicable.

Finalment, la deducció pel fill de la Sra. López d'1 any d'edat ascendeix a 1.200 euros, ja que es compleixen els requisits durant tot el període i la suma total de cotitzacions, que ascendeix a 1.330 euros, supera aquest import.

c) Deducció per famílies nombroses o persones amb discapacitat a càrrec

L'art. 81 bis LIRPF estableix la deducció per famílies nombroses o persones amb discapacitat a càrrec. Es tracta d'una quàdruple deducció per família nombrosa o persones amb discapacitat a càrrec aplicable a contribuents que realitzin una activitat per compte propi o d'altri i estiguin donats d'alta en la Seguretat Social o mutualitat alternativa:

- Per cada descendent amb discapacitat, amb dret a l'aplicació del mínim per descendents: fins a 1.200 euros anuals.
- Per cada ascendent amb discapacitat, amb dret a l'aplicació del mínim per ascendents: fins a 1.200 euros anuals.
- Per ser un ascendent, o un germà orfe de pare i mare, que formi part d'una família nombrosa: fins a 1.200 euros anuals. Deducció que s'incrementarà en un 100% en cas de famílies nombroses de categoria especial.
- Per ser un ascendent separat legalment, o sense vincle matrimonial, amb dos fills sense dret a percebre anualitats per aliments i pels quals tingui dret a la totalitat del mínim per descendents: fins a 1.200 euros anuals. També s'incrementarà en un 100% en cas de famílies nombroses de categoria especial.

Així mateix, podran aplicar aquesta deducció els contribuents que percebin prestacions contributives i assistencials del sistema de protecció de la desocupació, pensions abonades pel règim general i els règims especials de la Seguretat Social o pel règim de classes passives de l'Estat, així com els contribuents que percebin prestacions anàlogues reconegudes als professionals no integrats en el règim especial de la Seguretat Social dels treballadors per compte propi o autònoms per les mutualitats de previsió social que actuïn com a alternatives.

Són deduccions l'import de les quals es determina de manera proporcional al nombre de mesos en què concorrin les circumstàncies determinants de la seva aplicació i que tindrà com a límit, per a cadascuna d'elles, les cotitzacions i quotes totals a la Seguretat Social i mutualitats meritades en el període impositiu, computades pels seus imports íntegres. En configurar-se com a impostos negatius, es poden sol·licitar de forma anticipada.

d) Deducció de pagaments a compte

Per calcular la quota diferencial que ha d'ingressar el contribuent o ha de retornar l'Administració, cal deduir de la quota líquida el conjunt de **pagaments a compte** suportats o fets pel contribuent, és a dir, l'import de les retencions, els ingressos a compte i els pagaments fraccionats, sempre que s'hagin ajustat al que preveuen la LIRPF i les seves normes de desplegament²⁴.

⁽²⁴⁾Article 79.f LIRPF.

e) Deducció per supòsits de canvi de residència

En els articles 79.d i 99.8 LIRPF s'estableixen dues deduccions que resulten aplicables en el cas que el contribuent adquireixi la condició de tal com a conseqüència d'un **canvi de residència**. Aquests supòsits es van introduir mitjançant la Llei 6/2000, de 13 de desembre, i van entrar en vigor a partir de l'exercici de 2001.

En primer lloc, per a quantificar la quota diferencial s'han de deduir les retencions i els ingressos a compte de l'IRNR que s'hagin fet al contribuent, sempre que es tracti de pagaments a compte practicats durant el període impositiu en el qual es produeix el canvi de residència. Així, els pagaments a compte de l'IRNR modifiquen la naturalesa que tenen i es converteixen en pagaments a compte de l'IRPF. Aquesta reformulació de la naturalesa de les retencions i dels ingressos a compte té l'avantatge d'evitar que el contribuent ha de sol·licitar la devolució d'aquells pagaments, ja que no és subjecte de l'IRNR.

I, en segon lloc, les quotes satisfetes de l'IRNR reportades en l'exercici per canvi de residència també es poden deduir de la quota líquida de l'IRPF. Igualment, en aquest cas es produeix una modificació de la naturalesa d'un tribut com a pagament a compte d'un altre impost. És a dir, havent-se satisfet el tribut pel concepte d'IRNR, resulta que no era procedent pagar-lo, ja que el perceptor de la renda no era subjecte passiu de l'IRNR sinó de l'IRPF.

Per simplificar el procediment, com s'ha comentat, un pagament per un impost es reconverteix en un pagament a compte d'un altre impost. No cal, per tant, iniciar un procediment de devolució d'ingressos indeguts. Així mateix, cal tenir present que la norma és aplicable tant si qui ha satisfet el pagament és el preceptor de la renda com si qui ha pagat és un tercer, generalment, el responsable solidari de l'IRNR pagador de les rendes. En qualsevol cas, solament són deduïbles com a pagament a compte les quanties efectivament satisfetes a favor de la Hisenda pública, i no els imports que, si escau, s'haurien d'haver satisfet.

f) Deducció de les retencions en virtut de la Directiva sobre fiscalitat dels rendiments de l'estalvi

La Directiva 2003/48/CE, del Consell, de 3 de juny de 2003, sobre **fiscalitat dels rendiments de l'estalvi** estableix un sistema pel qual les administracions tributàries dels estats membres de la Unió Europea disposen d'informació sobre les inversions que fan les persones físiques residents en altres estats membres. Només tres països no transmeten aquesta informació: Àustria, Bèlgica i Luxemburg.

En conseqüència, des del juliol de 2005, una vegada incorporada a l'ordenament intern aquesta directiva comunitària, s'ha establert un mecanisme d'intercanvi d'informació respecte a les rendes de l'estalvi obtingudes per les persones físiques residents en altres estats membres de la Unió Europea amb el propòsit que puguin ser gravades al país de residència del perceptor.

És, doncs, la retenció a compte, practicada pels països esmentats en relació amb els rendiments de l'estalvi, com la retenció que suportin les persones físiques residents al nostre país amb inversions a Suïssa, Mònaco, San Marino, Andorra, Liechtenstein i els territoris dependents o associats al Regne Unit i

⁽²⁵⁾Article 99.11 LIRPF.

als Països Baixos, el que es considera com a pagaments a compte de l'IRPE, de manera que aquests territoris han de transferir un percentatge de l'import retingut a l'estat membre de residència del perceptor d'aquests rendiments²⁵.

Activitats

Casos pràctics

1. L'Adolfo i l'Emilia són parella de fet. L'Adolfo té 45 anys, amb un grau de discapacitat del 50%, i l'Emilia té 40 anys. Amb ells conviuen la Marta i la Nuria, de 12 i 11 anys respectivament. Són filles de l'Emilia, fruit del seu matrimoni anterior. L'Emilia està divorciada de la seva primera parella, encara que s'estan revisant les pensions econòmiques en un procés judicial.

També conviu amb la parella en Ricardo, pare de l'Emilia, que té 72 anys. Percep una pensió de 18.000 euros i té una minusvalidesa del 70%. D'altra banda, l'Emilia i l'Adolfo aporten a la parella pràcticament les mateixes rendes. Finalment, cal tenir en compte que les filles i el pare de l'Emilia no han presentat declaració del tribut.

Determineu el mínim personal i familiar, calculant tant la renda en tributació conjunta com en tributació individual.

2. En José ha obtingut els rendiments nets i rendes següents en aquest exercici:

- Rendiments del treball: 23.000 euros.
- Rendiments del capital immobiliari: 4.000 euros.
- Rendiments del capital mobiliari: 6.000 euros per un dipòsit bancari.
- Guanys i pèrdues patrimonials: 35.000 euros, dels quals 12.000 no es deriven de la transmissió d'elements patrimonials.
- Imputacions de renda: 1.000 euros.

En José està casat amb la Pepita. Tots dos fan la declaració individual de l'IRPF i tenen un fill solter de 24 anys que conviu amb ells. En José té 66 anys i continua treballant, malgrat patir un grau de discapacitat del 35%.

Calculeu la quota íntegra estatal de la declaració de l'IRPF de José.

3. La senyora Gómez ha contractat dos préstecs amb clàusula sòl amb la seva entitat bancària: un per a l'habitatge habitual i un altre per a un apartament que va adquirir com a segona residència. L'habitatge habitual el va adquirir abans del 2013, i cada any s'aplica en l'IRPF la deducció per inversió en habitatge. L'apartament el té llogat des de fa diversos anys i en l'IRPF s'aplica, en concepte de despeses deduïbles de capital immobiliari, els interessos d'aquest préstec. El banc li retornarà l'import dels interessos de tots dos préstecs que hagi pagat a l'excés com a conseqüència de les clàusules sòl.

Per a això, l'entitat bancària ha ofert a la senyora Gómez dues possibilitats: a) rebre aquest import mitjançant transferència en el seu compte bancari, o b) destinar-lo directament a les hipoteques, sia amortitzant capital o disminuint la durada del préstec. La senyora Gómez ha de triar una d'aquestes opcions al març de 2017, data en què signarà l'acord amb el banc per a la devolució dels interessos, que es corresponen amb quantitats que va pagar en 2015 i 2016.

Assessoreu la senyora Gómez sobre les conseqüències fiscals que tindrà en l'IRPF cadascuna de les opcions que li ofereix el banc, assenyalant si ha d'integrar en la base imposable les quantitats que li retorni el banc, o si ha de fer algun tipus de regularització o presentar declaració complementària per aquestes quantitats.

4. Un contribuent de nacionalitat alemanya es va jubilar fa cinc anys i va anar a viure a Mallorca. Durant tota la vida va treballar en una empresa siderúrgica important i estava afiliat a un sindicat i a un partit polític alemanys. Malgrat estar jubilat i viure a Mallorca, continua pagant les quotes al sindicat i partit polític alemanys, però a més s'ha afiliat a un partit polític espanyol que forma part de la mateixa internacional que el partit alemany. ¿Pot deduir-se algun import de la quota íntegra estatal?

Exercicis d'autoavaluació

Assenyaleu la resposta correcta en cadascuna de les preguntes següents:

1. El mínim personal i familiar és el resultat de sumar, entre d'altres i sempre que es donin els requisits necessaris, les quanties següents:

- a) 1.400 euros anuals, per ascendent més gran de 75 anys que convisqui amb el contribuent i no tingui rendes anuals, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros.
- b) 12.000 euros anuals, a sumar al mínim personal quan el contribuent tingui una discapacitat igual o superior al 65%.

c) 5.100 euros anuals, en el cas de tres descendents, que convisquin amb el contribuïent i cap d'ells no tingui rendes anuals, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros.

2. El mínim per descendents també es pot aplicar en els casos següents:

- a) Quan el descendent que depengui del contribuïent no convisqui amb ell, però estigui internat en un centre especialitzat.
- b) Quan el descendent convisqui amb els pares i els avis, aquests últims se'l poden aplicar quan els pares no tinguin rendes anuals, incloses les exemptes, superiors a 8.000 euros.
- c) Encara que la guarda i custòdia dels fills s'hagi assignat a un dels cònjuges divorciats, tots dos progenitors es poden aplicar per parts iguals el mínim per descendents.

3. L'acreditació del grau de minusvalidesa per a l'aplicació del mínim per discapacitat es pot fer mitjançant algun dels procediments següents:

- a) Presentació d'un certificat o resolució expedit per l'Imsero o l'òrgan competent de les comunitats autònomes.
- b) Per als pensionistes de la Seguretat Social que tinguin reconeguda una pensió per incapacitat, s'entén acreditat un grau de minusvalidesa igual o superior al 33%.
- c) Per als discapacitats, la incapacitat dels quals es va declarar judicialment, es considera acreditat un grau de minusvalidesa igual o superior al 33%, encara que no arribi a aquest grau.

4. La deducció per maternitat, regulada en l'article 81 LIRPF,...

- a) es pot aplicar durant el temps que es percep una prestació per desocupació.
- b) es reparteix entre tots dos cònjuges a parts iguals si un matrimoni format per una dona i un home acullen un menor d'edat.
- c) és possible aplicar-la encara que l'activitat per compte d'altri desenvolupada es faci únicament en mesos alterns.

5. La deducció prevista en l'art. 81 bis LIRPF:

- a) No es pot sol·licitar de forma anticipada.
- b) No preveu cap increment en cas de famílies nombroses de categoria especial.
- c) Es determina de manera proporcional al nombre de mesos en què concorrin les circumstàncies determinants de la seva aplicació.

6. La senyora González porta a terme una activitat econòmica i el seu volum d'ingressos en l'exercici anterior supera 10 milions d'euros. No pot aplicar-se...

- a) la deducció per inversions en produccions cinematogràfiques, sèries audiovisuals i espectacles en viu d'arts escèniques i musicals.
- b) la deducció per inversió en elements nous de l'immobilitzat material o inversions immobiliàries afectes a l'activitat econòmica desenvolupada pel contribuïent.
- c) la deducció per creació d'ocupació.

7. El Règim Especial de Treballadors desplaçats al territori espanyol...

- a) s'aplica automàticament als contribuïents que es desplacen amb un contracte de treball i no han estat residents durant els deu anys anteriors.
- b) s'aplica solament si el contribuïent hi ha optat expressament en un termini de tres mesos des que s'ha desplaçat al territori espanyol.
- c) s'aplica solament si el contribuïent hi opta expressament en un termini de sis mesos des que és donat d'alta en el règim corresponent a la Seguretat Social.

Solucionari

Casos pràctics

1. En aquest cas, som davant una parella de fet, formada per l'Adolfo i l'Emilia, en la qual té incidència per a calcular el mínim personal i familiar, a més, la circumstància que l'Adolfo té 45 anys i una discapacitat del 50%, i l'Emilia té 40 anys d'edat. Així mateix, l'Emilia té dues filles, una de dotze anys i una altra d'onze. També cal tenir en compte que conviu amb ells el pare de l'Emilia, en Ricardo, que té una discapacitat del 70% i una pensió de 18.000 euros.

En primer lloc, convé tenir present que la unitat familiar, quan no hi ha vincle matrimonial o en els casos de separació legal, la formen el pare o la mare i tots els fills que conviuen amb l'un o l'altre i que són menors d'edat, d'acord amb el que disposa l'article 82 LIRPF. Ningú no pot formar part de dues unitats familiars al mateix temps.

Les persones integrades en una unitat familiar, en els termes expressats anteriorment, poden optar per declarar de manera conjunta, sempre que tots els membres siguin contribuents de l'impost. El mínim personal és de 5.550 euros.

En el cas de les unitats familiars monoparentals, és a dir, les formades pel pare o la mare i els fills menors que convisquin amb l'un o l'altre, s'aplica una reducció de 2.150 euros de la base imposable general, i, si escau, de la de l'estalvi, abans d'aplicar altres possibles reduccions. A la declaració conjunta d'aquestes unitats familiars no s'hi pot aplicar el mínim personal corresponent als fills, sense perjudici que es puguin aplicar les quantitats que corresponguin pel mínim per descendents i per les reduccions per cura de fills o discapacitat.

En relació amb el mínim personal i familiar a què té dret l'Adolfo, cal tenir present que no forma part de la unitat familiar, d'acord amb el que disposa l'article 82 LIRPF. Per tant, encara que l'Adolfo aporta pràcticament les mateixes rendes a la parella que l'Emilia, no pot presentar la declaració conjunta amb les filles d'aquesta. En conseqüència, ha de presentar la declaració individual de l'IRPF.

El mínim personal que es pot aplicar l'Adolfo és de 5.550 euros, d'acord amb l'article 57 LIRPF. A més, pot aplicar el mínim per discapacitat del contribuent amb un grau superior al 33% i inferior al 65%. L'import és de 3.000 euros, segons l'article 60.1 LIRPF. És a dir, en total es pot aplicar un mínim de 8.550 euros.

Respecte a l'Emilia, diferenciem entre *tributació conjunta* i *tributació individual*. En tributació conjunta, a més del mínim personal previst en l'article 57 LIRPF (5.550 euros), es pot aplicar una reducció de 2.150 euros, com s'ha comentat (article 84.2.4t. LIRPF).

A més, es pot aplicar el mínim per descendents, atès que conviuen amb ella les dues filles menors de vint-i-cinc anys, que entenem que són solteres i no perceben rendes superiors als 8.000 euros. Per la primera de les filles, es pot deduir 2.400 euros i per la segona, 2.700 euros.

No és aplicable, en canvi, la reducció per ascendent més gran de 65 anys (article 59 LIRPF) ni la reducció per discapacitat d'ascendents (article 60.2 LIRPF) perquè en Ricardo, el pare de l'Emilia, percep rendes anuals superiors als 8.000 euros. Entenem, a aquests efectes, que la pensió d'en Ricardo és de jubilació i, per tant, no està exempta de tributació.

Per tant, la quantia dels mínims personal i familiar que es pot practicar l'Emilia en la modalitat de tributació conjunta és la següent: $5.550 + 2.400 + 2.700 = 10.650$ euros. A més, pot reduir la seva base en 2.150 euros.

A continuació, calculem els mínims personal i familiar de l'Emilia en tributació individual. La reducció per mínim personal és de 5.550 euros, segons l'article 57 LIRPF. I també té dret a aplicar-se el mínim per descendents: 2.400 euros per la primera de les filles i 2.700 euros per la segona. De la mateixa manera, no és aplicable la reducció per ascendent més gran de 65 anys (article 59 LIRPF) ni la reducció per discapacitat d'ascendents (article 60.2 LIRPF).

L'import dels mínims personal i familiar de l'Emilia en la modalitat de tributació individual és, per tant, el següent: $5.550 + 2.400 + 2.700 = 10.650$ euros, sense dret a practicar la reducció de 2.150 euros. De manera que és més favorable acollir-se a la modalitat de tributació conjunta.

Finalment, en Ricardo no té l'obligació de declarar si solament percep la pensió de 18.000 euros (article 96.2.a LIRPF). No obstant això, pot ser que li interessi presentar la declaració per a recuperar l'excés de retencions practicades sobre la quota líquida que li correspondria pagar.

En aquest cas, la quantia dels mínims personal i familiar d'en Ricardo és la següent: la reducció per mínim personal és de 5.550 euros, segons l'article 57 LIRPF. A més, es pot aplicar

l'increment per edat, de 1.150 euros, ja que es tracta d'un contribuïent més gran de 65 anys (article 57.2 LIRPF). I també el mínim per discapacitat de 9.000 euros més 3.000 euros més (en concepte de despeses d'assistència), ja que en Ricardo és un contribuïent amb un grau de discapacitat superior al 65% (article 60.1 LIRPF).

Per tant, l'import total per mínims personal i familiar que es pot practicar Ricardo és el següent: $5.550 + 1.150 + 9.000 + 3.000 = 18.700$ euros.

2. Base imposable general i de l'estalvi

La totalitat de rendes d'en José, excepte els guanys patrimonials generats per la transmissió d'elements patrimonials i els rendiments del capital mobiliari, s'imputen a la base imposable general (articles 47 a 49 LIRPF).

Per tant, la base imposable general està formada per 40.000 euros ($23.000 + 4.000 + 12.000 + 1.000$).

La base imposable de l'estalvi, d'altra banda, és de 23.000 euros en concepte dels guanys patrimonials derivats de la transmissió d'elements patrimonials, més 6.000 euros, en concepte de rendiments del capital mobiliari. L'import total de la base imposable de l'estalvi és, doncs, de 29.000 euros ($23.000 + 6.000$).

Mínims personal i familiar

El mínim personal és de 5.550 euros (article 57.1 LIRPF). A més, com que és més gran de 65 anys, aquest mínim s'incrementa en 1.150 euros més anuals.

D'altra banda, a l'efecte d'aplicar el mínim per descendents (article 58 LIRPF), hem de tenir en compte que en José té un fill solter de 24 anys que conviu amb ell i la seva dona. Per tant, sempre que aquest fill no tingui rendes anuals superiors a 8.000 euros, en José es pot reduir 1.200 euros, és a dir, la quantitat de reducció prevista per al primer fill dividit entre dos (l'altra meitat és reducció per a la mare).

Així mateix, és procedent aplicar el mínim per discapacitat (article 60 LIRPF), per un import de 3.000 euros anuals.

En definitiva, la quantia dels mínims personal i familiar d'en José és de 10.900 euros ($5.550 + 1.150 + 1.200 + 3.000$).

Quota íntegra estatal

La quota íntegra estatal s'obté amb la suma de dues quotes:

1) La base liquidable general (40.000 €) és gravada als tipus de gravamen de l'escala de l'article 63 LIRPF:

- Per als primers 34.000,00 € de base liquidable general, la quota corresponent és de 4.182,75 €.
- La resta de base liquidable general ($40.000 - 34.000 = 6.000$ €) tributa al 18,50%, i la quota és de 1.110 €.
- Això fa un total de 5.292,75 €.

A més, cal aplicar l'escala a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar.

- Als 10.900 € s'aplica el 9,50%. Això fa un resultat de 1.035,50 €.

L'import de l'aplicació de la tarifa a la base imposable general (5.292,75) menys l'import de l'aplicació de la tarifa a la part del mínim personal i familiar (1.035,50) és de 4.257,25 €.

Per tant, la quota íntegra estatal corresponent a la base liquidable general és de 4.257,25 €.

2) La base liquidable de l'estalvi (29.000 euros) tributa al tipus de gravamen de 9,5% per als primers 6.000 euros (570 euros) i del 10,5% per als 23.000 restants (2.415 euros), és a dir, 2.985 euros (art. 66 LIRPF).

Per tant, la quota íntegra estatal corresponent a la base liquidable de l'estalvi és de: 2.985 euros. En conseqüència, la quota íntegra estatal és de 7.242,25 euros ($4.257,25 + 2.985,00$).

3. El primer decret llei de l'any 2017 va introduir la DA 45a. LIRPF per determinar les conseqüències fiscals de les devolucions que efectuessin els bancs com a conseqüència

d'hipoteques afectades per les denominades clàusules sòl (Reial decret llei 1/2017, de 20 de gener, de mesures urgents de protecció dels consumidors en matèria de clàusules sòl).

Amb relació a la possible integració a la base imposable de les quantitats retornades pel banc, la DA 45a. LIRPF estableix que les quantitats retornades derivades d'acords celebrats amb entitats financeres, bé en efectiu bé mitjançant l'adopció de mesures equivalents de compensació, no s'han d'integrar a la base imposable de l'impost. Tampoc no s'hauran d'integrar a la base imposable els interessos indemnitzatoris relacionats amb aquestes quantitats que es puguin abonar. Per tant, no procedeix incloure en la declaració de l'IRPF ni les quantitats percebudes com a conseqüència de la devolució dels interessos pagats ni els interessos indemnitzatoris reconeguts, per aplicació de clàusules sòl. En cap cas no es genera un guany patrimonial que s'hagi d'incloure a la base imposable de l'IRPF.

La DA 45a. estableix diversos supòsits de regularització o declaració complementària segons els casos. En primer lloc, hem de tenir en compte quin efecte han tingut en les declaracions de la renda anteriors els interessos que ara retorna el banc, això és, si aquests interessos han format part d'alguna deducció sobre la quota íntegra (sia la deducció per inversió en habitatge habitual o altres deduccions autonòmiques) o si han estat aplicats com a despesa deduïble del capital immobiliari o dels rendiments d'activitats econòmiques. En segon lloc, en cas de la deducció per habitatge, cal considerar si les quantitats que retorna el banc es lliuren directament al contribuïent o es destinen a amortitzar una part del préstec hipotecari. Finalment, també és necessari tenir en compte en quines declaracions de la renda es van aplicar aquests interessos, sia com a deducció en quota o com a despesa deduïble.

Aquestes tres variables són les que hem d'analitzar en el cas de la senyora Gómez. D'una banda, la senyora Gómez aplicava la deducció per habitatge habitual en les declaracions de l'IRPF, per la qual cosa caldrà distingir si el banc li retorna els interessos per transferència (devolució) o es destinen directament a amortitzar el préstec (compensació). La distinció és rellevant a l'efecte de determinar si s'escau una possible regularització, ja que en el primer cas serà necessari que la senyora Gómez faci aquesta regularització en la propera declaració de la renda, mentre que en el segon cas no haurà de practicar cap tipus de regularització. D'altra banda, també hem d'analitzar què succeeix amb els interessos retornats relatius al préstec del segon habitatge, ja que van ser aplicats al seu moment com a despesa deduïble del capital immobiliari. Per tant, els supòsits que es poden plantejar en el cas de la senyora Gómez són tres:

1) Interessos hipoteca habitatge habitual (devolució). El banc li retorna al compte les quantitats cobrades indegudament. La senyora Gómez haurà d'incloure els imports deduïts en la declaració de l'IRPF de l'exercici en què s'hagi produït l'acord amb l'entitat bancària, però no els interessos de demora.

La DA 45a. LIRPF remet a les normes generals de regularització en cas de pèrdua del dret a deduir (art. 59 RIRPF), on s'estableix que, quan en períodes impositius posteriors al de la seva aplicació es perdi el dret a les deduccions practicades, el contribuïent estarà obligat a sumar a les quotes líquides reportades en l'exercici en què s'hagin incomplert els requisits les quantitats deduïdes indegudament.

En suma, aquest tractament és el mateix que normalment s'utilitza en els supòsits de pèrdua del dret a deducció per habitatge habitual però sense incloure interessos de demora.

2) Interessos hipoteca habitatge habitual (compensació). Les quantitats cobrades indegudament les destina directament l'entitat financera, després d'acord amb el contribuïent afectat, a minorar el principal del préstec. És a dir, si l'entitat financera, en lloc de retornar al contribuïent les quantitats pagades, el que fa és reduir el principal del préstec, no caldrà regularitzar les deduccions practicades anteriorment corresponents a aquests imports. D'altra banda, la reducció del principal del préstec tampoc no generarà dret a aplicar la deducció per inversió en habitatge habitual.

3) Interessos hipoteca apartament. En cas que el contribuïent hagi inclòs, en declaracions d'anys anteriors, els imports ara percebuts com a despesa deduïble (capital immobiliari o activitat econòmica), aquests perdran aquesta consideració i s'hauran de presentar declaracions complementàries dels corresponents exercicis, excepte aquestes despeses, sense sanció ni interessos de demora ni cap recàrrec. El termini de presentació de les declaracions complementàries serà el comprès entre la data de l'acord i la finalització del següent termini de presentació d'autoliquidació per aquest impost.

Una altra qüestió que hem d'analitzar són els exercicis als quals afecten aquestes regularitzacions. La DA 45a. LIRPF estableix que les regularitzacions solament seran aplicables als exercicis respecte dels quals no hagi prescrit el dret de l'Administració de determinar el deute tributari. En el cas de la senyora Gómez, hem de tenir en compte que hi ha devolucions que afecten els períodes 2015 i 2016, i que es corresponen tant amb interessos que van generar al seu moment el dret a la deducció per habitatge com amb interessos que van ser despesa

deduïble del capital immobiliari. D'aquesta manera, hem de distingir si les quantitats que li retorna el banc es corresponen amb interessos que la senyora Gómez va abonar en 2015 o 2016. Segons els casos, la senyora Gómez haurà de fer les actuacions següents:

1) Interessos hipoteca habitatge habitual:

- Interessos 2015. Amb relació a les quantitats del préstec de l'habitatge habitual, com que l'acord amb el banc tindrà lloc al març de 2017, la regularització de les quantitats deduïdes es farà en la declaració de l'any 2017 (que es presentarà a l'abril, maig i juny del 2018) i afectarà les deduccions de l'any 2015.
- Interessos 2016. Com que la data de l'acord amb el banc serà anterior a la finalització del termini de presentació de la declaració de l'IRPF de l'any 2016 (30 de juny de 2017), els interessos de l'any 2016 no es tindran en compte per a aplicar la deducció en habitatge i, per tant, la regularització no afectarà aquest exercici.

2) Interessos hipoteca apartament:

- Interessos 2015. Amb relació a les quantitats ara percebudes com a despesa deduïble en exercicis anteriors, com que l'acord amb el banc es produeix al febrer de 2017, la senyora Gómez haurà de presentar declaracions complementàries de l'any 2015 en el termini de presentació de la declaració de l'IRPF de l'any 2016 (abril, maig i juny del 2017).
- Interessos 2016. Com que entre les quantitats retornades hi ha interessos abonats de l'exercici 2016, la senyora Gómez ja no inclourà aquestes importos com a despeses deduïbles en la declaració.

En resum, amb relació als interessos retornats per la hipoteca de l'habitatge habitual, hem de precisar que si la senyora Gómez, en lloc d'optar per la devolució, decideix destinar-los a amortitzar el préstec, no haurà de fer cap tipus de regularització de l'exercici 2015 i podrà aplicar-se la deducció per habitatge d'aquestes quantitats en la declaració de la renda de l'exercici 2016. Probablement, si la senyora Gómez no té problemes de liquiditat, aquesta serà l'opció que més li interessarà, ja que podrà destinar aquestes quantitats a reduir el deute i no haurà de fer cap tràmit addicional en les properes declaracions de la renda. Ara bé, en qualsevol cas, sí que haurà de presentar declaració complementària per les quantitats derivades de la hipoteca de l'apartament, que en 2015 van ser aplicades com a despesa deduïble del capital immobiliari.

4. D'acord amb el que es disposa en l'article 68.3.c) LIRPF, els contribuents es podran aplicar una deducció del 20% de les quotes d'afiliació i les aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors. "La base màxima d'aquesta deducció serà de 600 euros anuals i estarà constituïda per les quotes d'afiliació i aportacions previstes en la lletra a) de l'apartat dos de l'article 2 de la Llei orgànica 8/2007, de 4 de juliol, sobre finançament dels partits polítics."

Així, doncs, d'entrada, solament es podrien deduir les quotes pagades a partits polítics i no les quotes d'afiliació a un sindicat, sigui el que sigui.

Ara bé, cal tenir en compte que la Llei orgànica 8/007 solament s'aplica a partits polítics constituïts i registrats legalment a l'Estat espanyol, per la qual cosa les úniques quotes a les quals es pot aplicar la deducció en l'IRPF són les satisfetes a un partit polític constituït i registrat a Espanya, i no a un partit polític alemany.

Exercicis d'autoavaluació

1. b
2. a
3. a
4. c
5. c
6. b
7. c